Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 29 АВГУСТ, 1985 ШУ. ● № 104 (7139). ● Мах 3 кеп.

КПСС XXVII СЪЕЗДА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

9-гIа ДЕКАДА

НАЗРАНОВСКИ трикотажни фабрике дикагIа лоархIаш я С. Джандаровас кулгалду хIамаш тегарий комсомольско - кагирхой бригада.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхеча болама тIехьа бригаде шерра яьржай социалистически яхь. Укх деношка рапорт делар цо 1985 шера декхар кхоачашдарах. Шу чакхдала юхейисача юкъа арахецаргья массехк эзар сома маьха продукци.

Бригаде дика хьокхамаш хиларца белгала ба хIамаш тегараш М. Дидигова, А. Тутаева, М. Долакова, Л. Тумгоева, кхыбараш. ЦIаккха болх боацаш сайца латтац цар машинкаш, хIана аьлча, массехк смежни говзалаш караерзаяь хIаране.

Чакхъяьннача борхI декадах хьалхара моттигаш йоахаш хьаьнай бригада. ЦхьайтталагIча пятилетка декхар СССР Конституце денга — 7 октябре кхоачашде дош деннад топашагIа йолча цо, хIаьта КПСС XXVII съезд хьаеллача денга шийтталагIча пятилетка хьалхарча ах шера задани кхоачашъярах рапорт дала сийлен декхар тIаийцад.

* * *

БАРХI бетта задани кхоачашъярах рапорт деннад «Южэнерготеплоизоляция» комбината Грозненски участка коллективо а. Цу юкъа дукха балхаш даьд «Грозэнерго» шоллагIча теплоэлектроцентрала котлоагрегаташ тоаеча. Iай болх бара предприятеш кийчъеш изоляционни балхаш деш ба участка болхлой. Дикеи сихеи оборудованена, трубопроводашта изоляци ярах тийша долга хов царна Iане замалахьа лерттIа болх дIабахар.

Съезда хьалхарча вахте белгалбаьннаб А. Шахгиреева, Т. Усмаева, Н. Савченко, Г. Литвинова. Цар шоай производственни нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Х. СУРУДЖАНЦ.

* * *

ПАРТЕ съезда сийна доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийца къахьег шу доладелча гIоне «Грозтрубопроводстрой» треста чуйоагIача шоллагIча СМУ коллективо. ГенподрядагIа балхаш дара борхI бетта задани хаьнал дикка хьалха кхоачашъяьй цо. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъеннай 8,2 процент. Материалаш, бийдал, энергоресурсаш кхоярах хинна пайда 58 эзар сом ба.

Управлене дикагIа лоархIаш я Ажигов Беслан керте латта каменщикийи Олигова Розас кулгалдеш йола комплексни бригадаш. Цу шин коллективо стахановски болама 50 шу дузача денга гIишлон-монтажни балхаш дара шера план кхоачашъе дош деннадар. ХIаьта из толамца кхоачаш а даьд.

Белгалдаккха деза Олиговай бригадаца яхье яьнна къахьегаш болгарски гIишлонхой отрядацара Цветан Фацова бригада йолге. Дукха хьа я цу шин коллективо шоайла яхь лелаю. Иштта дIадахача шера йиъ лагIча квартала итогех Цветана бригада котъяьлар, хIаьта укх шера шоллагIча кварталах дикагIа толамаш Олиговай бригада хилар.

Цу шин бригада дош деннад КПСС XXVII съезд хьаеллаш 1986 шера хьалхарча квартала задани кхоачашъе.

У. АЗАМАТОВ.

Сунженски довкъашка доакъар кийчдеш боахк Малгобенски района М. Горьке цIерагIча комсий совхоза бригада болхлой. Босенашка гIолла техника лелае хала дале а дикка тIехкхоачашъю цар шоай балха график. Доакъар кийчдеш йолча бригада кулгалдеш волча Белхароев Ювназа Идриса цу хьакъехьа йоах:

— ТIатеIIа къахьегаш ба Фаргиев Вилани Кукурхоев Мовлен. Болх боацаш цхьа сахьат даккхийтац цар шоай новкъосташка. Косилкаш лелаераша санна хьинар айденна къахьег тракториста Додов Мохьмадгире, аргIаш деш волча Богатырев Османа, бригада членаша Барахоев Сулеймана, Нальгиев Ахьмадхана, Мальсагов Мухтара, Гатагажев Iабаса.

ДукхагIа хиннад шурен дулхи даккхара совхозе леладу хьайбаш. Царга хьежжа дукхагIа да И. Белхароева бригада укх шера кийчде дезаш дола доакъар. Из декхар толаме кхоачашдара нормаш дикка тIехкхоачашъеш къахьег болхлоша.

А. ЛОИМА.

СУРТАШ ТIА: 1. И. Белхароев; 2. Болх беш я стогометатель.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ХIара Iаттагара—4500 килограмм

Шалински района «Московский» совхозе укх шера борхI бетта хIара кхоабача Iаттагара 2800 килограмм шура яьккхай. Цу тайпара дика хьокхам болаш цхьаккха а ферма яц республике.

Ханал хьалха кхоачашъю хьайбаш леладераша пачхьалкхенга шурен дулхи дохкара планаш. Масала, 10 август хьатIаотташ, 281 тонн дIачу а енна, кхоачашъяьй кхарарча шера ийс бетта шура йохкара план.

Юкъера лаьрхIача хIанз дийнахьа хIара Iаттагара 10,5—11 килограмм шура йоаккх цига.

— Ер шу чакхдоалаш хIара кхоабача Iаттагара тха совхозе йоаккхаргья 4500 килограмм. — йоах совхоза керттерча экономиста Таймусханов Абубакара.

Совхоза ферма бригадир ва Абубакаров Ала. Ткъо шу совгIа ха я цо хьайбай боахаме къахьега. Из ва хьайбашта искусственни осемененни яйтар а. ДIабахача борхI бетта бIаь Iатта тIехьара 64 Iаса хьакъоаостадаьд. ХIаьта ер шу чакхдалалехьа бIаь Iатта тIехьа 95—97 Iаса хилийта лерхIаш ва Абубакаров. Из хьокхам республике дикагIчарех ба.

Беррнгача доаркаша тIехкхоачашъю шоай планаш. ХIаьта царна юкъе эгара овсарегIа къахьег Ясаева Суибата. БархI бетта хIара Iаттагара 3107 килограмм шура яьккхай цо. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхай Бачаева Алетеи Темирсултанова Зинаси.

Хьайбашта ма эшша моша доакъар лоаттаду механизатора Хасиев Зайнде. Из ва дукккхача шерашка тIаювла баьцаш, хьажкIаш, кхы тайпа культураш хьекхар а уж доаханна хьакхухьар а.

Доаханна лерттIа Iунал ду къонача скотника Хадисов Сайтмохьмада.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

КПСС обкома пресс-центро хоам бу

ТЕЛЕФОН 2-66-72

Дукха балхаш да юртбоахама къахьегамхой чакхдаха дезараш. Царна юкъе керттера дарех — бIаьсти культураш дIаераи тIадоагIача шера хьувкъам хьалкхебарaи кийчо яр. **БIарчча республика хьанийцача зябь аьхай 51,4 эзар гектар — планагIа аха йоагIачох 32 процент.** БIаьсти культураш дIаера укх шера соахкарчул дикагIа кийчду лаьтта: из 28,8 эзар гектар дукхагIа аьхад.

Лаьтта ахара балхаш дика вIаштIехьдаьхад Сунженски района колхозашеи совхозашеи. Цига хIанзле 48 процент кийчдаьд из. Зяба лаьрхIа планагIа аха доагIачох 47 процент лаьтта аьхад Грозненски района боахамаша а.

Геттара лоха темпаш йолаш оах зяба лаьрхIа дар Шелковской района боахамаша. 297 гектар мара лаьтта кийчдаьдац цига, планагIа кийчде доагIар 6660 гектар долаш. Кхы а эсалагIа лел уж балхаш Наурски района боахамашка. Зяба аха дезар 12705 гектар долаш цига аьхадац 343 гектар мара.

ХьатIакхоачаш латт ялата лаьрхIа йола хьажкIаши, шекара свеклаши, комсаши чуэца езаш йола ха. Дукха низ дIабала безаргба цу халача балхашта, лаьтта аьха доаккхилга тIехьадала мег. Цудухьа хьалха латтача боахамашкара масал хьа а эцаш, дийнахь а бус а зябь оахаш ма могга дукхагIа хилийта сза агрегаташ.

Iан замалахьа хьайбашта телача доакъара юкъе силос дукхагIа хул. **БIарчча республика хьанийцача из кийчъяьй 210 эзар тонн — планагIа чуйолла йоагIачох 29 процент. Из дIадахача шера укх хана чуелла хинначул 12,2 эзар тонн кIезигагIа я.**

Силос кийчъеча бонкха толам баьккхаб Наурски района боахамаша. ПланагIа чуйолла езачох 63 процент чуеллай из цига. Цар санна дика болх бу Надтеречний Шалинскии районашкарча боахамаша а.

Геттара эсала дIадоладаьд кIоагашка силос чуйоллара балхаш Сунженсии района боахамаша. 27 август хьатIаотташ 315 тонн мара чуеллаяц из цига, планагIа кийчъе йоагIар 115 эзар тонн йолаш. ТIехьаюсараштa юкъе я 7 процент мара Iа даккхара эшачох силос чу ца елла Урус-Мартановски район а. ТIехьаюсаш хилара цхьаккха бахьан дац. Цу цхьан хьалех лоаллаха ухкача Ачхой-Мартановски боахамаша диазза дукхагIа кийчъяьй силос.

Оперативни даннегIа 26 август хьатIаотташ условни цхьан хьайбана республике гIолла 9,3 центнер доакъара единнца гIожен мошен доакъар кийчдаьд. Из 1,3 центнер дукхагIа да дIадахача шера укх хана Iалашдаь хиннaчул.

ХьатIадоагIача Iай диза долаш хьайбаш Iангара дахара шортта доакъар а фураж а кийчъяра таронаши хьалани долаш я колхозаши совхозаши.

Гаргакхьачай укх гурахьа культураш дIае езаш йола ха. 26 август хьатIаотташ республике гIолла уж дIаера аьхад 126,1 эзар гектар лаьтта — планагIа кийчде дезачох 68 процент. ДIадахача шера укх хана аьха хиннaчул 25,5 эзар гектар дукхагIа да из.

Надтеречнии Грозненскии районашкарча дикагIа лаьтташ оахаш йолча мехотрядашца нийсбала гIерташ механизатораша къахьеге геттара сихлургья лаьтташ кийчдара темпаш.

Карарча шера хьалкхебаь хьувкъам чуийца боаккхаше а лард йоллаш боахк кхаш леладераш тIадоагIача шера хьалкхебергболчеа.

Гина лаьрхIа йола люцерна республике гIолла хьекхай 15362 гектар — планагIа чуэца езачох 78 процент. Цох 14017 гектара тIара яр аьрдай.

Назрановски района «Экажевский» совхозе 600 гектара тIа хьалкхеяьй коартолаш. Дукха хIама ца эшаш царех ахаш чуийцай. Пачхьалкхенга ехкай 1250 тонн коартолаш.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоэо хьалкхеяьча 470 гектар коартолех 268 гектара тIара яраш чуийцай.

Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе 186 гектара тIара генараш чуийцад, хIаране тIара 14,1 центнер а йоаккхаш. ХIанзле пачхьалкхенна 180 тонн генараш дIаденнад колхозхоша.

ДIахохьош да баьцадаараш чуэцара балхаш. Тикашка дохка а переработка яра консервни заводашка а дIаденнад уж 49477 тонн. Хьалха да Ачхой-Мартановски района боахамаш.

СовгIат дIаденнад

ТIехдика къахьийгад дIадахача Iай XX партсъезда цIерагIча сунженски колхоза хьайбаш леладераша. Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараш а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай царна.

Самардийнахьа торжественни хьале боахама хьайбаш леладерий коллектива деза совгIат дIаделар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова. Цо дег тIара даькъала бийцар колхозникаш из котало яккхарах, КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара. Кхачан программа кхоачашъяра тIехьарча яхье цар керда толамаш дахар ловш ловца а баьккхар.

КарагIдаьннар дIачIоагIа деш, тахан а дика болх бу колхоза къахьегамхоша. Ер шу доладелча денз хIара кхоабача Iаттагара соахка цу хана хиннaчул 119 килограмм дукхагIа шура яьккхай. Алкха тIехьарча кIирагIа 4,6 тонн шура тIакхийттай. Хьалха латтача доаркаша З. Сигауре, Л. Гайсултановас, кхычар дийнахьа шоаш лелабеча хIара Iаттагара 11,5—12 килограмм шура йоакхх.

Укх шерара планаш ханал хьалха кхоачашъе лаьрхIа я коллектив. Цох дийцар торжественни собране колхоза председатела Р. А. Крылевскаяс, цхьоалагIча шурийтоварни ферма заведующе А. С. Кухнос, доярка У. Ткалычевас.

Боахама хьайбаш леладерий а ерригача коллектива а цIерагIа тешам белар цар, съезда хьалхара социалистически декхараш толаме кхоачашдара, хьатIайоагIача пятилетке хьинаре болх бара шоай низ кхо ца бе.

ДОЛУ ЙОАККХАР: ЯДЕРНИ ГЕРЗ ДIА ЦА ДАРЖИЙТАРА ХЬАКЪЕХЬАРЧА ДОГОВОРА БАЛХАГА ХЬАЖАРА ЙОЛЧА КОНФЕРЕНЦЕ ДОАКЪАШХОШКА

Моаршал лу аз, ядерни герз дIа ца даржийтара хьакъехьарча договора доакъашхой — пачхьалкхений, цу лоархIамегIарча дунен халкъашта юкъерча барта балхага хьажара конференце Женеве вIашагIкхийттача викалашка.

Дуккхача пачхьалкхенаша коллективни низаца кийчдаь дола дIа-хьа ца даржийтара Договоро хьахьекхад ше вахаре пайдане хилар. Из дича денз кхы цхьаккха а кердача пачхьалкхено кийчдаьдац ядерни герз. Доакъашхой дукхалга диллача — ядерни герза доазув оттадара даькъе эггара баьржагIа барт ба из. Цуч ларда тIа дIаттай лоархIаме машара дIоагIа хинна йола дунен халкъашта юкъера ядерни герз дIа ца даржийтара режим.

ДIа ца даржийтара долча Договорах хьахиннача лоархIамечарех да атомах машаре пайда эцара дунен халкъаша шерра цхьана гIулакхаш леладара дика хьалаш цо хьакхоллар а, хIаьта из шийна аргIанна, геттара чIоагIа эшаш да адамле, энергеца Iалашъяра проблема, дерригача халкъашта кхоачаш йола кхы йоккхий экономически проблемаш къоастаяра. Уж дешаш вахаре къоастадеча кIезига доацаш дакъа кхоач атомни энергена йолча Дунен халкъашта юкъерча агентствага.

Цу тайпара цхьан леладу гIулакхаш дIахо шердарая кIоаргдараи чIоагIа тIехьа латтарий оагIорахьа я Советски Союз. ЛоархIаме да, атома энерги ерригача адамлен рузкъа хилар, алхха машареи кхолламеи хьаштий гIулакха из хилар.

Договорах ше тIаийцача декхараштa тешаме йолча, Советски Союзо шийх тийша мел дар даьд дIахо дерг а да, ядерни герз дIа ца даржийтара меттел, ядерни герзаш Iоаделга соцадара а, из гIулакх юхатIехьашкахьа дерзадара.

Советски Союзо ше цхьанне дукха гIулакхаш чакхдаьхад, кхычарна хьокхам а луш, цунца ядерни герзаш Iоадара доазув оттадареи соцадареи даькъе барт бе новкъостал а деш, СССР-о шийна декхар тIаийцад кхычарел хьалха ядерни герзах пайда ца эца. Нагахьа санна из данза йолча ядерни державаша а иштта дича, бIарчча хьанийцача ядерни герз декхара нийсса хулар.

Ядерни герзаш кIезигдарга бода никъ аттача бакиха гIерташ тхо хилара керда тешал да — Советски Союза моллагIча ядерни лелхамашта мораторий оттаяр. Шек хила везац, СССР - он США-аси цхьана ядерни лелхамашта мораторий оттаяро, диззая массанешеи ядерни герзашта тохкамаш делга соцадарах дунен халкъашта юкъе договор дара дика хьалаш хьакхолларг хиларах, ядерни герз дIа ца даржийтарах долча Договора положенеш йиззагIа кхоачашъяра новкъостал дергхиларах.

Ядерно - космически хана ядерни герзаш Iоаделга соцадара проблема айхха ювзаенна я космически аренна милитаризаця елга соцадара декхарца. Нагахьа санна космос тIема гIулакха оттайой, цо дуккха чIоагIбергба ядерни кхерам. Космос машаре, тIема къовсама юкъе йоацаш йитаро таро лургьяр ядерни арсеналашта доазув оттадара а уж кIезигъяра а дешай ерригa комплекс къоастаелга дIахьалхашкахьа даккха. Цхьан ханна хьаеллалургьяр адамаша леладеча эгара тайп - тайпарча доакъошка массе а оагIорахьа дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладара шерра таронаш — Лаьтта а космосе а. Цунна тIаерзаяь я, ООН Генеральни Ассамблея 40-ча сессе ювца Советски Союзо увттаю, милитаризаци ца яра хьалашка космически аре машара караерзаеш дунен халкъаша цхьана гIулакхаш леладарах йола хьадда предложенеш а.

Лоацца аьлча, герзаш Iоаделга соцадара дерригача лостамех хьинаре болх бара тIехьа да тхо. Бакъдолаш, укхаза, хьалха а санна, йоккха моттиг дIалоац ядерни герз дIадаржилга соцадара гIулакхаша.

Сона лов ядерни герз дIа ца даржийтара хьакъехьара Договор дIахо чIоагIдара тIехьа конференце доакъашхоша толамаш дахар.

М. ГОРБАЧЕВ.

ДоттагIлен хьале

27 августе Кремле КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев вIашагIкхийттав Лаоса Халкъа - революционни парте ЦК Генеральни секретараца, ЛНДР Министрий Совета Председателца Кейсон Фомвиханаца.

ДIа - хьа хоам баьб Советски Союзеи Лаосеи коммунизми социализми хьалъярах, КПСС XXVII съездаи НРПЛ IV съездаи кийчо ярах.

М. С. Горбачева ловца баьккхар Лаосски Халкъа-Демократически Республика дIакхайкаяь итт шу дизара накъадоагIаш лаосски халкъа карагIдаьннараштa.

Лаоса парте а халкъа а цIерагIа Кейсон Фомвихана дег тIара баркал аьлар КПСС-а, СССР правительствана, советски халкъа социализма лардаш хьалъечеи лаосски революцена карагIдаьнараш лорадечеи гIулакха догцIена доккха новкъостал дарах а хьинаре хьаллацарах а.

Раьза болаш белгалдаькхар, марксизма - ленинизмаи социалистически интернационализмаи чIоагIача ларда тIа леладеш дола советско - лаосски гIулакхаш дегIаахара боарам лакха хилар. Къамаьла доакъашхоша дийцар КПСС-аи НРПЛ-аи юкъера бувзамаш дIахо кIоаргдара, Советски Союзаи Лаосаи юкъе цхьана гIулакхаш леладелга кхы тIа чIоагIдара тIехьа шоаш хиларах.

Дунен халкъашта юкъера актуальни проблемаш ювцаро хьагойтар дунен тIарча хьалеи цун дегIаахара перспективан хьакъехьара кхетам цаI болаши цхьатарра мах беши хилар.

Кейсон Фомвихана аьлар, Советски Союза машара тIехьара никъ, дерригача дунен тIа ядерни цIи юхатохара, космоса милитаризаци ца йитара, герз Iоаделга юхатохара тIаерзаяь йола цун предложенеш Лаоса халкъо йиза хьаллоацаш хиларах.

М. С. Горбачева лакха мах бир, Къулба - Малхбален Азера хьал тоадара тIаерзаяь йолча Лаоса, Вьетнама, Кампуче конструктивни инициативай. Машари кхерамзлеи эшача дерригача халкъий хьашташта жоп луш да цу регионера гIулакхаш сихагIа къоастадар.

Вежарашха долча доттагIала, цхьан даггара, дерригa вIаши кхетора хьале чакхдаьннача вIашагIкхетаре тIаийцай, ше къаьстта кепатохаш йола, цхьана оттаяь советско - лаосски Заявлени.

* * *

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето Йоккхача Кремлевски двореце шу оттадир К. Фомвихана сийна.

Советски оагIорахьара укхаза бар новкъостий М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, Н. И. Рыжков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, С. Л. Соколов, Л. Н. Зайков, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов, кхыбола официальни нах.

Безаме, доттагIала хьале чакхдаьнна шу оттадаьча, къамаьлаш дир М. С. Горбачеви К. Фомвиханеи.

* * *

Цу дийнахьа В. И. Ленина Мавзолее ваха хилар К. Фомвихан, венок а йиллар. Иштта венок йиллар Кремлевски пена уллуврча Вовзаш воацача салтечун каша тIа.

Лаосски кулгалхочуница цхьана бар КПСС ЦК секретарь М. В. Зимянин, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

Дог айду

Дулхан шурийнеи лаьрхIа дола доахан кхоабаш кхо ферма я Грозненски района «Атагинский» совхозе. Царна кулгалдеш ба йоккха опыт йола Х. Апаев, А. Делиханов, М. Майрбеков. Кхаь а ферма коллективо толаме кхоачашъю шура яккхара а пачхьалкхенга из йохкара а планаш.

Иштта, Х. Апаева кулгалдеча бригадо укх шера борхI бетта хIара Iаттагара 1879 килограмм шура яьккхай, планагIа яккха йоагIар 1550 килограмм йолаш. Из я бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха яр а.

Ферма болхлоша дикка тIехкхоачашъяьй борхI бетта пачхьалкхенга шурен дулхи дохкара планаш. ТIатIа дукхагIа хулаш йоагIа хIара кхоабача Iаттагара хьайоаккха шурен дулха лаьрхIа кхоабача хьайбашта IотIадетталу дозали. ХIанз дийнахьа совхозе гIолла хIара кхоабача Iаттагара 8,5 килограмм шура йоаккх. Скотника Казаев Хизира Iулалдеча хьайбашта дийнахьеи буси 800 грамм дозал IотIадетталу, планагIа кхета доагIар 450 грамм долаш.

Социалистически яхье хьалхле хьожаьй шурий комплексе болх беш йолча Дагаева Асмаликана. Планаш тIехкхоачашъеш хьабоагIа Мусаева Аппура, Хасарова Раиса, Оздоева Яхийта, Мусаева Яха, кхыбараш.

Хьайбашта искусственни осеменени яра балхаш лерттIа чакхдахарах толаме кхоачашъю Iаьсий хьалкхедара план а. Иштта, борхI бетта хIара бIаь Iатта тIехьара 65 Iаса хьакъоастадаьд, шера планагIа хила доагIараш 83 долаш.

1984—1985 шера хьайбашка дика Iа доаккхилга, дулхи шурен йоаккхилгеи кийчъелгеи дукхагIа хилийтара тIехьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех котъяьннарг а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай «Атагинский» совхоза. Цу дезача совгIато, кхы тIа балханара безам сов а баькха хьайбай продукташ йохкара карарча шерара планаш ханал хьалха кхоачашъяра тIатеIIа къахьегаш ба совхоза хьайбаш леладераш.

С. АУШЕВ.

НОВ. В. И. ДМИТРИЕНКОНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дуккхача шерашка партийни органашка беркате болх барахи ваьча дийнахьа денз 50 шу дизарца дувзаденнен Нохч - ГIалгIай обкома секретара Дмитриенко Вениамин Ивановича Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.

27 август, 1985 ш.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

ХЕРЖАР—НИЙСА НИКЪ

Шалински района предприятешна юкъе хьалхалаттарех я «Аргунводпром» яха объединени. Цуьнна тешал деш да аргунцаша доаха къахьегама толамаш. БархІ беттa план цар кхоачашъяьй цхьа декада хьалха, ер бутт бовлехьа нхы а арахецаргья 20 эзар совгІа сома маьха продукци, къахьегама овсарле лакхъяьй 1,3 процент. хІаьта продукцега дІадодар лохдаьд кхо процент. Цо тара хилийтай массехк эзар сома маьха кхы тІа а продукци арахеца. Шу доладелча денз, соахка цу юкъа хинначунца нийсдича 5,1 процент айбеннаб промышленни продукци арахецара боарам, кхояьй дукха бийдал, электроэнерги. Ленински коммунистически субботник хиннача дийнахьа болх баьб кхояьча ресурсий чотагІа, из да́ шера долча декхарех тІанийцача кхаь денах цаІ, шоллагІлар хургда стахановски болама 50 шу дуза ди, хІаьта кхоалагІа дар — 23 декабрь.

Парте XXVII съезда сийна доккхий декхараш тІанийцад объединене коллективо. Цо дош деннад шера план 20-ча декабре кхоачаш а еш, заданел совгІа 3500 кубически метр аьшкабетонни изделеш арахеца, хьатІадоагІача шера хьалхарча шин бетта план парте съездо болх дІаболабеча дийнахьа кхоачашъе, кхояьча энергетически ресурсий чотагІа къахьегарах 100 эзар сома маьха продукци арахеца. Доккхий да уж декхараш, хІаьта а шоаш толаме уж кхоачашдергхиларах бІубенна ба аргунцаш.

Сенах латт цар тешам?

Керттерча даькъе коллективера морально-психологически хьал дика хиларах, предприяте ерригача подразделеней къахьегамх о ш т а юкъе коммунистий авангардни лоархІам лакха болгах.

ХІаьта даим а хиннадий укхаза из хьал, массе хана доаггІача тайпара къестадаьдий кулгалду кадраш хьакъоастаяра, цар йоаггІаш йола резерв вІашагІйоллара, уж дІанийсъяра, царна кхетам балара дешаш? Данне а дац. Шу долалуча хана парте райкома бюро дийцар кадрай резервацa беш болча балхах дола дош. Массе оагІорахьара техка, цар оамалаш бокъонца яйза бола коммунисташ лоархІамеча участкашта кулгалде белгалбахара, компетентни боаца, идейни сакхетам лохача боараме бола нах бехктокхамеча балха тІа хьалхагІа хьежабаь хинна хилар белгалдаьккхар. Из кхоачамбоацар цІендаь дІадаккха дезаш дар.

Иштта, масала, 1983 шу доладелча балхах мукъавалийтав ворхІ цехеи участкаи начальник. Балха тІа нийса доаца гІулакхаш леладарах дІаваьккхар электроцеха начальник А. Герасимов. Керттерча специалисташта, цехий начальникашта, инженераштеи мастераштеи юкъе геттара кІезига бар нхалнах, предприяте болх бераш дукхагІбараш уж бале а. Парте райкомо къаьстта белгалдаьккхар цехий, участкай мастерий квалификаци лакхъяра йоаггІаш йола терко ца елга. Объединене партийни активагара гІулакх цІенхаштта тоадар а дІахо йодача хана из цхьан кога тІа даккхар а дІадийхадар райкомо.

Шоашта яьча критикана боаггІаш бола мах бир предприяте коммунисташа. Уж кхоачамбоацараш партнома заседане дийца ца Іеш, хьаьда къамаьл хилар цох объединене юкъарча собране, цу хьакъехьа сменашка, участкашка, цехашка йир хьайийлла партийни собранеш. Дукха ха яьннаяц цул тІехьагІа, бакъда, дог гІоздоахаш да хинна хувцамаш. Укхаза хІанз дика кхетаду деррига а къахьегача нахах, мугІарерча коммунистех тийша долга, цудухьа традици а хинна дІаэттад предприяте кулгалду кадраш хьакъоастаяр, дІанийсъяр, хьайийллача партийни собранешка, партбюро заседанешка хІанз дувцилга. Кадрай резерва юкъебихьаб дукха кхалнах-специалисташ, квалификаци лакхъяра курсашка деша хьожаваьв массехк мастер.

Къоастадеш латт дикагІбола къона болхлойи эскаре гІулакх даь а баьнна цІабаьхка кагирхойи предприяте стипендиаташ болаш юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка хьожабара дош. Предприяте дирекцеи парткомои дукхагІа терко ю хІанз хьехамчал ма могга шерагІа доаржадара, болхлой къахьегама квалификаци лакхъяра. хІаьта цу дерригне а шийн аргІагІа гІо ду коллектива гІулакхаш тоадара.

Ерригача производственни участкашка кулгалде хьожабаьб гІулакх тІехдике довзаш, шоашкара а нахагара а доагІар хьадеха могаргдолаш бола коммунисташ. ТІадиллача декхара хьалхара цар бехктокхам айбаьб. Дукха терко ю критикеи самокритикеи дегІаккхуалара. Лоацца аьлча, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша дІа ма деххара кердабаьккхаб, тоэбаьб предприяте массе лостамех беш бола болх, вІаштІехьдаьхад шоай хьашташ кхоачашхилча, кхыча хІамаи сагота боаца нах кулгалдеча балха тІа нийс ца балийтара гІулакхаш. Цох дола масалаш дуккха а доаладе йиш я.

Лаборатори цеха кулгалде хьожаяра белгалъяьккхай коммунист Саидова Зура, ОТК начальникалла яхийтара чІоагІъяьй Нестерова Светлана, хІаьта эшшача хана шоллагІча формовочни цеха кулгалде дІаоттавергволаш ва коммунист Даргаев Імран.

Белгалдаккха деза, резерва юкъебига хьакъоастабаьча а балха тІа хьожабаьча а коммунисташа шоашкара доагІа гІулакх цІенеи дизза кхоачашдеш хилар. Шоаш дина производства организатораш болга хьахьенкад коммунисташа объединене керттерча энергетика А. Троцина, керттерча механика Ибрагимов Сар-Іаьлас, кхычар. Хьалха крановщица хинна коммунист Зурушева Хеди тахан керте латташ я дикагІйолча бригадана. Шоаш дикс специалисташ болга хьахьеккад къонача коммунисташа Умарова Яхийтас, Махмадхаджиева Яхас, Шахидова Зарас.

Кулгалдеча кадрай резерва юкъебигара нах хьакъоастабеш гІалат ца бовлара деррига а де гІерт предприяте администраци, партком. Иштта, масала, бетон кийчъеча бригадана кулгалде сag хоржача хана, цу балха тІа вахийта лаьрхІар къона, балха опыт йоккха йоаца специалист Муслиев МухІади. Шийна из гІулакх дика карагІдаргхиларах кулгалхой, парткома членаш шек болга кхетадеш волча зІамсага низи хьинари кходанзар шийх бенна тешам бакъбара, гІулакхаца дІахайтар цо бехктокхамеча балха тІа къонабараш бІубеннагІа увттабе безилга. ХьалхагІа хаддаьза ший заданеш кхоачашъе низ дІа ца кхоачаш хиннача бригада коллективо хІанз планагІа 200 кубически метр бетон кийчъе эзача кхо бІаьнега кхачалца арахец из хІара сменагІа.

Уж санна бола кагирхой ба кулгалдеча балха тІа хьожабара бокъонца йола резерв. Кагирхоша хьинаре дакъа лоац рационализаторски балха тІа, йоккха терко ю къахьегама дисцип л и н а чІоагІъяра. Цар телача рационализаторски предложенеша нарагІдалийтад арахеца аьшкабетонни изделеш дикагІа хилийта, дукха цемент, кхыйола материалаш кхое.

Къонача специалистий, йоакхо еш хиларах, къахьегара дика хьалаш царна Іалашдарах тешал деш йола дукха эргалонаш хиннай предприяте. Масала, цхьаккха балха говзал йоацаш ера укхаза бетон еча цеха оператор Умарова Тамара. Укхаза цунна гІо дир професси караерзае. Шийх яьча йоакхоина дизза жоп делар йоІо, дукха ха ялалехьа нормаш тІехкхоачашъе йолаелар из, коллектива юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш я тахан Тамара. Къахьегаме даьхача толамий мах беш къонача коммуниста Т. Умаровайна еннай «коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цІи. ХІаьта уж санна дола масалаш дукха доаладе йиш я.

Цо къаьгга тешал ду хьалха нийслуш хинна ледарлонаш дІа а йоахаш, наьха хьинар, балхацара цар безам совбаккхара, сакхетам лакхбара, кадрай йоакхо яра.

З. МУХАДИНОВ.

КЕРДА КОМСАШ ЙОГІ

БІарг дІа ма кхоачча дІадолхаш да укх шера дІаегІача къонача комсий баьццара нийсса мугІараш. ХІара гектара тІа ши эзарнел совгІа гІа я. Даггара хьажарах латанза йиса цхьаккха а корайинзар тхона царна юкъе.

Оасарах цІена да кхаш. Къонача беша цхьацца балхаш деш ткъаьннел совгІа кхалсаг йоал. Царех эггара йоккхагІчун юкъера лаьрхІача 25—26 шу мара хургдац. Шоайла цхьацца бегаш беш сиха ду цар шоаш хьадер. Надтеречни района «Озерный» совхоза Сулейманова Небе кулгалдеча комсаш лелаеча комсомольско-кагирхой бригадера ба уж. Ткъаь пхелагІа шу мара доацаш къона я бригадир ше а.

Цу коллективера дукхагІбола мехкарий, школе дешаш болча хана дешархой производственни бригадашка шин-кхаь шера болх баь а комсашта доал дара цу хана денз цхьацца опыт Іоаьь а ба, масала, бригада хьалхалаттараш: Умтиева Макка, Тарамова Зулпа, Асхабова Яха, Уразбиева Кхокху, кхыбараш. Цудухьа балха баьхкачул тІехьагІа дукха Іомабе а бийзанзар.

Цу наькъагІа чакхъяьнна я къона бригадир ше а. Цхьабакъда, школера яьлча Серноводскерча юртбоахама техникуме деша яхар. Из йисте а яьнкха цІаенaчул тІехьагІа Неби къона болчарна кулгалде оттайир.

— Карарча пятилетка тІеххьарча шера комсаш кхы а дикагІа хьувкъае декхар тІанийцадар оаха. ЛаьрхІар чакх а доаккхаргдар, — йоах хІанз Сулейманова Небе. — Цхьабакъда, боахама производства кхыча кхы а чоалханеча участке даха дезаш гІулакх нийсделар.

Соахка, шу чакхдоалаш совхоза директора Завгаев Ахмара ше волча тІайийхаяр Небе. Ахмарал совгІа цхьацца специалисташ а бар цун кабинете. ЛоархІамеча гІулакха ше йийхалга кхетадир Небе. Дукха къамаьл а ца дувцаш директора аьлар:

— Укхаза оаха дийцад дІахо йодача хана вай боахаме комсаш лелаярах дола дош. БоккхагІа пайда луча кхачан сортех яраш дукхагІа кхее лаьрхІад. Наха хьаштдолаш а цар дикагІа дІанийеш а я уж. Лоацца аьлча, керда комсаш дІайогІилга а уж кхеелга а шоана тІадилла лаьрхІад оаха. Из гІулакх оаш толаме чакхдоаккхаргхиларах а теш. Кагий нах хиларах тарра, къона, кердадар балха юкъенхувла дезараш шо да. Шун коллективера дукхагІбараш комсомольцаш ба. ХІаьта хьо дукха ха йоаццаш парте кандидаталла хьанийца ма йий. Из гІулакх толаме чакхдаккхар парте хьона тІадулла эггара хьалхара цІенхаштта декхар а да.

Директора къамаьл даьча юкъа Небе уйланца хургдола сурт диллар — овлангара денз шоай къона беш кхеяр. Ше а шийн коллектива а низага хьажа, тахка аьттув луш хІама а дар из. Завгаев ваьлча, цо аьнначоа ше раьза йолга дІахайтар. Дег тІара къоабалдеш тІанийцар шийна тІадилла декхар тІехьагІа бригада коллективо а.

Плантажни хьисапе 50 — 60 сантиметр кІоарга аьха, къона комсий гаьнаш дІайогІара тІера дІанийсдаь лаьтта хьалхе а дика кийчдаь дар. ХІаьта а из мел хьаьна да а хьежа, эшача кхы тІа а минеральни, органически удобренеш тайсар. ТІаккха бригада юкъебоагІача къоначa механизатораша Хачукаев Іалеи Датуев Русланеи тракторий новкъостaлца кІоагилгаш а доахаш дІайогІа йолайир комсий гаьнилгаш, хІаранена чу минеральни удобренеш эаь хий а тохаш.

— Из болх дІаболабара доккхача цІейна санна кийчделар тхо, — дувц хІанз Небе. — Хьа мел дер ма хулла тешамегІа де гІерташ къа а хьийгар. ТІехьагІа чуэцаргбола хьувкъам из гІулакх чакхдаккхарах тийша хургболга кхетадора хІаране. ЗІамигача бера санна доал ду хІара комсий гаьнилга хІанз а. Цар мугІарашта юкъе чакхйоалаш оасар бІаргадайча из дІа ца доаккхаш цхьаккха а тІехъялац тхоах. ХІара комсий гаьнилга хьал ховш да. Цамогаш хилча е маьлхаръяхача ший къаьстта дарба а ду. ХІаьта уж хІанз 24 гектара тІа я тха.

...Кхачан программа кхоачашъяра доккха новкъостал дергдолаш хІама да кхачан сортех йола комсаш дукхагІа дІайогІар. Цу наькъагІа йодаш я хІанз «Озерный» совхоза коллектив. Нийса хержа никъ а ба из.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

Яздархочун трибуна

ТІЕХЬАДИСАР ЮСТАРАТЕТТАШ

Сага йоакхо елга, цун материальни а духовни а хьашташ кхоачашделга вай парте массаза а ший керттерча декхарех цаІ лоархІаш хиннад. Цудухьа да вай мехка сага къахьега бокъо хилар а цунга хьежжа из Іалашвеш хилар а, сага сий делга, цун шерра бокъонаш хилар. Бакъда, ховш да из деррига ше-шегІа хьа ца хиннилга, тІехьадисачоа, зуламерчоа духьал хадданза къовсам лоаттабарца вай общество ший таханенга кхаьчалга.

Вай дувцараш да дІаьхача замах юхедиса Іадати а шарнІата а гІулакхаш, къаман Іаьдалаш да яхаш хІанз а тІехьабиса кхетам болча цхьаццаболчар леладеш дола тиша гІулакхаш. Ала йиш я цу тайпарча зуламерча Іаьдалаша вай вахара новкъарло еш хилар. Царех цхьаццадараш укхаза белгалдоахаргда вай.

Цхьаннена къайле йолаш дац вай республике итташ мурдий секташ хилар. Майрра ала йиш я вай социалистически общества принципашца а законашца а цу тоабаша леладеш дар доагІаш ца хилар, цул совгІа, уж царна духьала хилар. Хетадала тарлу, вай хана, дегІаена социализм вай хьалъеш долча хана дукха нах хургбац цу секташка, бале а къоаной мара хургбац аьнна. Из ишта дац, хала хете а, белгал ца даьккхача далац цига дуккха кагирхой а хилар. МалагІа кхетам ба мурдашта керте латтараша шоай членашта луш бар, малагІа никъ хьех царна?

Ма моттaлда цар уж общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацара тІахьех е эздий гІулакхаш хьалхадоах. Мичара, майрра ала йиш я эггара тІехьадисар, зуламе дар царна юкъера арадоал. Укхаза а харцонца дІахьу цар из, шоаш хьалхадоахар—дина гІулакх да, даьй Іаьдал да, яхаш.

Ховш ма хиллара, бІаьшеренашка хьа а хиннай яхаш а я къаман традицеш, Іаьдалаш. Из ца хилча йиш яцар, хІана аьлча, ший тайпарча новкъа хьаленад хІара къаман вахар, хьахиннай цун традицеш. Ишта да из лоаманхой вахарца а, вешта аьлча, нохчийи гІалгІайи вахарца.

Вай общества керттерча Законо — Советски Конституце цхьатарра бокъо еннай хІара советски сага — кхалчоа а маІачоа а. Цудухьа хІара советски сага декхар да цхьатарра уж лораелга. ТІаккха мишта мегаргда кхалнаьха бокъонаш телхаелга ла. Ховш ма хиллара, вай вахара массе доакъошка хьинаре дакъа лоацаш ба кхалнах — промышленносте, юртбоахаме, Іилме, культуре. Царех дуккха бараш республике а цул гаьнна арахьа а шерра бовзаш ба. Масала, Іилмай доктор Оздоева Фируза, эггара хьалха вайнаьха кхалнахах летчица хинна, хІанз партийни болхло Насуханова Ляля, республика халкъа поэтесса Ахматова Раиса, Іилмай кандидаташ ГойговгІар Зарема, Аза, Долакова Рая, гІоръяьнна йола комбайнер Дудуркаева Камета, кхы итташ, бІаьш бараш.

МалагІа бокъонаш я вай ювцаш яраш? Ийрча а вай общества вахарца цхьаккха тайпара тарлургдоацаш а да дукха истий кхувлилга, мехкарий удабелга, кхалнахага ца дешийталга, иштта кхы дІа.

Хетадала тарлу хІанз а хІана нийслу-те вай вахарца селла ийрча гІулакхаш аьнна. Укхаза а аьлча нийса хургда цар лард мурдаша беш болча хьехамашца ювзаенна хилар. Эггара хьалха укхазара хьадоагІаш да кхалнаьха цхьаккха бокъо ца хилар хьалхадоахилга.

ХІанз кІезига бац саг йоагІар-йодар гаргарчарна хинна ца Іеш, ерригача юрта а цІей хулаш хиннилга дагадоагІаш бола нах. Укхаза лохкхаш пандар хулар, доахаш иллеш, деш масса халхараш. Цига шоайла бовзар мехкарий, кагийнах, царна юкъерча безама лард хотталуш дуккха моттигаш нийслора.

Вай хана хала да из тайпа сакъердаме моттиг саг йоагІача е йодача лаха. ХІанад из ишта? ДукхагІа йолча моттигашка доал шоай бара тайп-тайпарча мурдий тоабай кулгалхоша дІанийцад. Цудухьа хозаш бац пандар, деш дац ловзараш. Бакъда, хаза йиш я йоаха назмаш, деш дола зикараш. Цудукха нштача моттигах хеталу шийла таьзет, кагирхошта сакъердаме моттиг йисац укхаза. Бахьан из долаш цар корта бохабу малар мел.

ТІаккха, саг йодача, йоагІача вохаву малараш мелилга къайлагІа хул-те, наха ца гуш хул-те? Из ишта дац. Молаш болчарна малар хьакхухьаш а дотташ а болчарел совгІа, из гуш а ховш а хул шоашта юкъе гІулакхера нах а болаш дуккха укхаза гулбеннараш. Цар хьадеха мегаргдац молаш болчаргара общества могийташ доаца гІулакхаш нштача моттигашка ца леладелга.

Геттара дика мегарг а дар, хІара сага из декхар а дар. Нагахьа санна из ншта даларе кІезигагІа хургбар беха нах вайна юкъе. Хьажал, мел зулам доал спиртни малараш мелярах. Назрановски районерча А. Гарданова ше фу леладу ца ховча кхаччалца малар а менна, саг йодача ший гаргара саг вийра. Маьре яхача йоІа а из йигачоа а цІаккха бицлургбоаца бохам хинна ца Іеш, доккха халахетар да из мел дайначоа, мел хайначоа. Иштта цу районерча Іаьлий-Юрта, Х. Оздоева лергволаш чов йир цхьаккха хІаманна бала боацача сага. Из а къаракъах даьна «беркат» да. Мала а менна хулиганство лелаярах чувалла суд яьй Грознерча биохимически завода слесара Н. Гелеверцева, дарба дайта ЛТП вахийтав Грозненски аьшкабетонни конструкцей завода сварщик Ш. Шахидов.

Цу тайпара масалаш кхы дІахо а доаладе йиш яр, бакъда, уж а кхоачам болаш да къаракъах доалаш дола зуламаш белгалдахара.

Вай лакхе белгала ма даккхара, тайп-тайпара традицеш, Іаьдалаш хиннад лоаманхой вахарца. Ала деза, царна юкъе прогрессивни, вахара пайда луш дола традицеш а хиннеи долаши хилар. МалагІаш да уж? Царех да хьоашал делга.

ВоккхагІвар лоархІилга, цун сий делга да, миччахьа а из дале а, автобуса чу, кхычахьа цунна моттиг дІалулга, из волча ца доагІар ча дувцилга, цун сайре-Іуйре дика ювшилга.

Дуккха я лоаманхошта юкъе вахарца дувзаденна, шоашкара пайда боалаш йола традицеш, къаман Іаьдалаш. Дуккхача хана денз хьадоагІаш да моллагІча къамах из вале а, саг лоархІилга, цун оагІув хьалловцилга.

Керда саг, коммунистически кхетам бола саг хьалхевара лард хиннай массаза а къамашта юкъерча интернациональни доттагІалах, вошалах. Из къаьгга гуш да Нохч-ГІалгІайчен вахарца хиннача хувцамех.

Йоккха башхал йолаш да эзараш лакхера а юкъера а образовани йола къамаи кадраш хьахинна а мехка экономика дегІайоалаяра лоаттабеча къовсаме цар хьинаре дакъа лоацаш а хилар. Нагахьа паччахьа хана деша, язде ховш хинна беррига а нохчийи гІалгІайи пІелгашца лархІа йиш хиннабале, тахан вай майрра ала йиш я дешанза вола саг ерригача республике лаха хала да, аьнна.

ТІехьадиса зуламе къаьнара Іаьдалаш хІанз а вайна юкъера хсадам болаш дІадаланза дале а, гуш да керда саг, коммунистически кхетам бола саг хьахинна хилар, вахара доал деш вар из хилар. Цу тайпара нах шерра бовзаш ба республике а, цун гаьнна арахьа а. Царех ба советски эпсараш АушевгІар Руслан, Адам, Бахьаудин. Вошал долча Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш шийгара боккха хьокхам эца йиш йола гІулакхаш карагІдаларах Советски Союза Турпала цІи еннай Руслана, советски а, афгански а паччахьалкхен совгІаташ деннад воккх шин вешийна. Шийгара хадданза хьокхам а луш, къахьегарах тарра шерра йовзаш а сийдеш а я гІишлошъерхой бригадира Хаджиев Шамсудина цІи. Доккхий къахьегама толамаш дахарах Социалистически Къахьегама Турпала цІи Хаджиева лелаю массехк шу да. Массаза къахьегама толамаш дахарца белгала волаш хьавоагІа хьажкІаш лелаеча звенойна керте латта Кодзоев Бахьаудин, слесарь-инструментальщик Халгуев ТІахІир, иштта кхы дуккха бараш а.

Керда саг хьалхевара цхьаккха машар боацаш къовсам лоаттабе беза, яхача замах юхедисача зуламерча гІулакхашта духьала, хулиганство лелаяра, вохавеш дола малараш мелара духьала. Цу дерригнешта духьала административни органаша — судо, милице, прокуратура къовсам лоаттабарах кхоачам бац. Из къовсам дІабахьа декхарийла я общественни организацеш, производственни коллективаш, хІара хьаьнала къахьегама саг.

Доккхийча къахьегама толамашца КПСС XXVII-ча съезда накъадолхаш да деррига советски адамаш.

Теша мегаргва тІехьадиса гІулакхаш леладерий кхетам нийсача новкъа баккхара лоаттабеча къовсамах хьахиннар а советски адамий дегашта тоам беш хургхиларах.

БЕДЗИЖЕВ Ахьмад,
йовзонхо.

Цу девизах лелабу беррига шоай болх Молдаве Каушански районерча «XXII партсъезд» яхача колхоза коммунисташа. Колхоза партийни организацена керте ва В. И. Кожокару.

ХІанз Валерий Ильича керттера йоакхо ю юртбоахама производствана интенсификаци яра. Колхозе юкъекхувл къахьегам вІашагІболлара керда формаш. Укх тІехьарча шерашка вІаштІехьдаьннад хьайбай продукци йоаккхилга лакхде, ялатий культурай, баьцадаарий хьувкъам лакхбе. Цунна новкъостал даьд хий дехка лаьтташ шердаро, хьалха латтача агроприемех пайда эцаро. Коммунисташа тІахьехарах КПСС XXVII съезда сийна йолча къахьегама вахте эттаб боахама къахьегамхой.

ХІара дийнахьа арахец колхозе «молне» листокаш. Цар дІахойт къахьегама яхьа доакъашхошка хьалха латтар, тІехьавусар малав.

СУРТА ТІА: аргІанара «молни» арахецаш ба парткома секретарь В. И. Кожокару (юкъе), профсоюзни комитета председатель коммунист И. П. Сырбу, парткомерча пресс-центра член комсомолка Т. И. Маковей.

М. ПОТЫРНИКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ЛАЗАРЕХ ЛОРАДЕ КА БОЛА ЯЛАТ

Ка баьсса е ах мара биза болаш баьцовгІаш нийслу хІара шера гурахьа дІадийнача ялата юкъе. Из иштта хул фитофтороз яха лазар кхетар фузариума тайпах йолча грибокаша аэрогенни инфекци яр, баьцовгІашта садоахача хІамаша зе дар, ка бузача хана йокъал латтар бахьан долаш.

Лоамашкеи царна юхеи ухкача колхозашкеи совхозашкеи баьцовгІаш лорадара йолча Къулбаседа-Кавказски НИИ лабораторе, республика СТАЗР-а болхлоша Нохч-ГІалгІайчен Къулбаседа-ХІирий АССР-ей 1983—84 шерашка даьча тохкамаша хьахьеккхар гурахьа дІадувча ялата дукхагІча даькъе фузариум тайпаех йолча грибокаша зе делга.

Иштта из фу бахьан долаш нийслу хара эггара хьалха йовза еза фузариоз хьоадечар биологически башхалонаш.

Фузариума тайпах грибокаш дерригача дунен тІа яьржа я. Дукха лазараш а хьеду цар. Гурахьа дІадувча ялата, рожа лоа бос бола вар, злаковни бобовни культурашта фитофтороз кхетийт, телхабу сом, хьажкІаш, генараш, и. кх. дІ.

Фузариума дукхача тайпашта юкъе къаьстта белгалдаккха доагІа граминеарум яхар. Гурахьа дІадувча ялата канаш телхадарал совгІа, «пьяный хлеб» яха лазар а хьоаду цо. Из лазар долча ялатах яь хІама йиаьчул тІехьагІа сага корта лазаболаш, Іеттаде безам болаш, Іеттадеш, веха саг санна мара лерттІа дІалела ца могаш нийслу. Цул совгІа лазаш хул кер, юкъ. Иззамо ялат диаьчул тІехьагІа хьайбаш састдоалаш, кхыметтел леш а хул. Граминеарум кхийттача дукха йоачош йолча хана кІин, маькха канаш Іаьрж а дале дохкадала долалу.

Сага, хьайбашта кхераме деце а баьцовгІашта кІезига зе дац фузариума кхыча грибокаша а. Тайп-тайпара уж массе а хана хул кхашка. Боахамий экономикана лоадама зе а дац хьал ца хьайча. Цхьабакъда, цу гІулакха хьалаш аьттув болаш нийсделча — фега 70 процентал дукхагІа тІоадал йолаш, ка бузача хана каст-каста догІаш делхаш, цу хана йокъал отташ, тІадаьнна баьцовгІаш эсала, е хьалха цхьан хІамо телхадаь хилча шерра дарж.

КІина е маькха фузариум тІалетача из хьагучадоаккхроза бос болча канаш тІарча хьатташа. Хаоттама хьалашка, лазар хьоадеча грибока тайпага, из летача хана денз дІаяхача ханага, дІадийнача кІина е маькха сортага хьежжа йоккха а зІамига а хул уж, йоккхагІа ме хул дукхагІа зе а ду.

КІина зиза тохаш е фийг бизача хана из лазар кхийтта канаш бос баха хул. ТІеххьара фийг баьсса е ах мара ца бузаш бус. Цу хьале 35-гара 50 процентага дІакхоачаш хьувкъам бов. ТІадаларга диллача цунах 60—70 процент ялат дІаде пайдана доацаш хул. Фузариум дола кІин е маькха фийг цкъаза тІехьнахьа дика гуш йола розови хьатташ йолаш а, уж ца хоалуш а хул. Из ха деза.

Чунийцачул тІехьагІа дукха тІоадал йоалла ялат складашка кушкаш а яь дІаоттадича из лазар кхай тІарчул сихагІа кхета а даржа а мегаш да.

Ка бола ялаташ цхьан моттиге цхьатарра шин шера мара дІаде могадац агротехнико. ХІана аьлча фузариума грибокаша зе дара кхерам лакхлу. Цу юкъа кхай тІа шортта Іов уж. ХІаьта аьттув болаш хьалаш нийсделча цу сахьате лазар даржаргдолаш а да.

Люцернас йоаю фузариума грибокаш. Цхьабакъда, цул тІехьагІа дІадийна ка бола ялат шера мара лораде йиш хилац, люцерна хиннача дІадийча а.

Эсала долча баьцовгІашта лазараш къаьстта чІоагІа тІалатилга а ховш, лоархІаме да царга низ Іоабе йиш хулийта таронаш оарцагІъяхар. Царех цаІ — удобренеех пайда эцар. Цхьабакъди, цар боарам а уж шоаш а каст-каста хувцаш ца хилча гІулакх хургдац. Масала, азотни удобрени. Хьувкъам алсамбоаккх цар, цунца цхьана лакхду фузариум латара хьалаш а. Ма йоаггІа органически удобренеш ехкача дика хьувкъ ялат, хІаьта боарамал тІех — дукхагІдола канаш даьсса дус. Царел дукхагІа пайда бу аммиачни селитро. Бакъда, йоагІачул дукхагІа тайсача баьцовгІаш доагаду цо. Цудухьа ка бола ялат долча кхашка комплексни удобренеш товса еза, йоагІача дозалах.

ЛоархІаме да ка бола ялаташ дІадера ханаш телха ца яр а. Ханал тІехьа дІадийнача ялата баьцовгІаш эсала хул.

Йоакхо е еза дІадера фу кийчдеш из дика докъадара, цунна юкъера дайи лазар кхийттеи фийгаш дІа а къоастадеш цІендара. Хадданза кхоачашъе еза ка бола ялаташ кхедара агротехника. Цун бокъонаш лерттІа чакхъяьхачул тІехьагІа фузариума грибокаша 25—30 процент кІезигагІа зе ду.

Е. АРУТЮНОВА,
лоамашкарчен царна юххерчен юртбоахама баьцовгІаш лорадара Къулбаседа-Кавказски НИИ лабораторе заведующи.

Планаши даьдаьннараши

ЛЕНИНГРАДСКИ ЙОККХИЙ СТАНОКАШ

Дукха ха йоаццаш вай мехка цхьан автозаводе арахеца йолайир двигателашта йолча чоалханеча оатхалий парти. Уж хьаяра традиционни процесс шин эзар операцех латт, хІаьта бІарчча бутт а лоац, хІаьта обработка ю царна кулгаца лелаеш йолча массехк станока тІа. Цхьабакъда, хІанз вай бувцаш бола болх беш автомобилаш ераша пайда ийцар «обрабатывающий центра» тайпарча низ болча шин станоках. 16 сахьата баь баьлар беррига болх.

Цу масало хьагойт Я. М. Свердлова цІерагІча Ленинградски станокаш еча объединене серийно арахеца йолаьча «обрабатывающи центрий» Іалаьмате йоккхий таронаш. Цу тайпарча хІара станока йиш я моллагІча металлообрабатывающи цехе, станочни парка метте дІаотта. Цу тІа йиш я фрезеровать де, Іургаш даха, зенкеровать, отверстешта растачивати разведывати де, хир даккха. Станока тІа латт инструмент автоматически хувцара йола устройствои числовой программни управлене системаши.

Ленинградски объединени — советски станкостроене лидерех цаІ. Практически долаш дац болх беш предприяте марка тІалатта станокаш йоацаш дола промышленноста дакъа. Уж го йиш я тракторни, турбаш еча, автомобилаш еча, авиационни, судостроительни заводий цехашка, атомни юртбоахамеи машинаш еча предприятешка.

Транспортни машиностроенена лаьрхІа, масала, хьаяьй Ленинградски объединене тепловозий, электровозий, вагоний чархий валашта, дизельни блокашта, йоккхийча каленчати валашта обработка яра йолча лаьрххІача станокий гамма. Спроектировани яь яр алюминиеви титанови сплавай гергача слиткашта обработка яра йола лини.

Тха продукце доккха дакъа экспорте дода. Ленинградски объединене марка йовзаш я США, ФРГ, Итале, Швеце, кхыча мехкашка, «Прогресс Трейдинг» яхача японски торгови фирма президента Т. Кимото белгалдоахар, советски станокаш болх нийса беш хилара японски потребителаша лакха мах беш хилар. Масала, цо цІи яьккхар судостроене йоккхий габариташ йолча оатхалашта обработка яра пайда ийбеча тха объединене массехк модела.

Горизонтально-расточни координатно-расчетни станокаш, копировально-фрезерни, лаьрххІа йола портальни расстояннйи сверильни — из тха продукце духьал цхьа дакъа. ТІеххьарча ткъаь шера объединене керттерча заводе хьаяьй кердача конструкцей езача станокий 250 гаргга модель, цу даькъе 100 совгІа специальни яраш а йолаш. Масала, ядерни реактораш арахецача, «Атоммаш» заводе хьаяьй цул хьалха хиннaчунца нийсдича къахьегама овсарле 15-за лакхъеш йола лаьрххІа йола многошпиндельни станок. Хьаяьй иштта числовой программни управлени йола уникальни координатно-фрезерни станок. ПІаьха я из ах футбольни поле миссел. Амма цунах доахна дина гІулакхаш кхетадеш да, из йоккха хиларах латтац. Уж латт къаьстта йоккхий, массехк тоннага кхоачаш дозал долча оатхалашта цо лакха эффективность а йолаш обработка еш хиларах.

ХІанз кийчлуш я объединени принципиально керда йола техника караерзае. ДІадоладеннад «обрабатывающи центрех» цу е вокх гибки автоматизированни производства состава органически юкъегІоргйола станочни модель хьаяра дола балхаш. Духхьал цу тайпара йола станочни модулаш я 1990 шерага кхаччалца йолча юкъа объединени дегІаахара перспектива къестаераш. Цар йиш хулийтаргья, расчеташа хьахьоккхача бесса, металлообрабатывающи доакъошка къахьегама овсарле 3—5-зза лакхъе, обработка нийсал цкъаи ахаззеи совъяккха, производства кхыча участкашта дІахьожабара дукха болхлой мукъабаха.

Цхьабакъда, эггара кердагІа йола техника хьае йиш я духхьал из хьаеш йолча вредприяте ший низ болча технически Іилмани база кІийлен тІа. Цудухьа хІанз объединене деш латта хІама да производствана интенсивни технически перевооружени яр. Масала, 1985 шера хьаергъя йиъ станочни модулех латта шаьрача оатхалашта обработка яра йолча гибки производственни системе хьалхара аргІа. ХІаьта ши шу кхы даьлча болх бе йолалургья уж санна йола нийс модели транспортно-складски боахами чубоагІа цхьаькха гибки система. Цунна управлени ергья ЭВМ.

1984 шера 48 «обрабатывающи центр» хьайир Ленинградски станкостроительни объединене. Гаргарча пхе шера лаьрхІа да уж низ бола станокаш арахецилга дикка алсамдаккха а доакъошка цар кІийлен тІа гибки автоматизированни производстваш хьае а.

Борис ТАЛЛЕР,
Я. М. Свердлова цІерагІча Ленинградски станкостроительни производственни объединене генеральни директор.
(АПН).

Оаха яздаьчун лерагIа

«СИХХА ДЕ ДЕЗАР»

Иштта корта а болаш, укх шера 25-ча июле «Сердало» газета оагIош тIа кепатехар Грозненски консервин завода фруктови цеха бригадира Х. Паскушева редакце дайта письмо. Цу тIа авторо дувцар шоай предприяте реконструкци еча нийсдалийтача кхоачамбоацарех, дагаювлар шийна хетачох, керда оборудовани дIаоттаяра гIулакх нийсагIа чакхданкха мишта деза. Масала, цо яздора реконструкционни балхаш деча хана дукхагIа болхлой цу гIулакха юкъе а увзаш, цар телаш йола рационализаторски предложенеш теркал а еш къахьийтача бакъахьа хургдар инженерни болхлоша, яхаш. Иштта автора ший письмо тIа дувцар производстве тахан нра латтача кхыча проблемаех лаьца, уж сихагIа дIаяхара никъ хьадда белгал а боакхаш.

Из письмо оаха де дезар дара дIадахьийтадар «Чеченингушконсервпром» объединене. Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад объединене генеральни директора О. Исламова. Цо язду, Х. Паскушева письмо тIа дийцар техкад тха объединене, яхаш.

Грозненски консервни завода сом чакхбоахача цехе гIулакх деш болча болхлоща бартаца а доацаш оборудовани хийцалга бакъда. Цеха механик хиннача нов. Эдилова енкача предложенех 1985 шерара сезон дIайолалуш еха расфасовочни транспортер хийцар кердачунца. Бакъда, из хийцачул тIехьагIа цунна гIулакх де кхы а халагIа хилар. Завода кулгалхошта дIахайтад цех ремонт яра соцаешшехьа транспертер юха хувцаезилга а тIехьагIа моллагIа оборудовани хувцача хана цун гIулакх деш болча болхлоша дакъа а лоацаш из де дезилга а.

Завода кхыча цехашка санна, фруктови цеха болхлошта алапи тел бухсоццаш хьадаьчох. Вешта аьлча, бригада арахийцача хIара эзар консервин банкех. Бригада членашта юкъе алапи дIадекъ хIаране тарифни разрядаген цо баьча балхаген хьежжа. Иштта, статья тIа ювцача варщица Л. Бакаевай алапи эггара лакхагIа да, хIана аьлча, цун пхелагIа разряд я. Цхьабакъда, авторо ма яххара, разрядашка хьежжа алапи телар нийса дац. ХIана аьлча, вIаштIехьдалац бригада хIара член мел къахьийгад ха, къахьегама дукхал а дикал а лархIа.

ХIанз заводе чакхдоаккхаш да къахьегама мах бар бригадни подрядах даккхара гIулакх. Алапи хьежадергда бригадий советаша, хIаране къахьегама дакъа лацар коэффициентага хьежжа. Завода кулгалхошта тIадиллад из гIулакх ма хулла сихагIа коллектива балха юкъедоаладар.

* * *

«ШОАЙ ЛОIАМАГIА БИТАБ»

Иштта цIи а йолаш яр укх шера 5-ча июле «Сердало» тIа араяьнна критически заметка. Цу тIа дувцар Назрановски автостанце кулгалхоша, посадочни контролераша, диспетчераша пассажираш шоай лоIамагIа битар бахьан долаш. царех дукхагIбараш билеташ а доацаш автобусашка чуховшаш хиларах, ахча шоферашка дIателлаш хиларах. Паччахьалкхен касса даха деза ахча шоферий киса дода.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад Грозненски автовокзалийн пассажирски автостанцейн производственни объединене начальника Г. Ширяева. Цо язду материала тIа дийцар бакъда, яхаш. Автостанце балха тIа кхоачамбоацараш нийсдалийтарах балхара дIаваьккхав «Назрань» яхача автостанце начальник М-С. Х. Аушев.

Белгалдаьккхад автостанце болх тоабара де дезар.

Iилман-технически прогресс сихъяра, производства культура лакхъяра наькъагIа

ЛАКХАЛЕНАШКА

Сунженски района «Западная» яха коа тIара оалхазараш леладу фабрика паччахьалкхенна зе деш хьайоагIар 1982 шерага кхаччалца. Цхьабакъда, цунна керте къопа специалист Абуев Мамед отттаваьчул тIехьагIа, дикагIча оагIорахьа хувцамаш хулаш доагIа. Масала, 1982 шера фабрикана 1,2 миллион сом совгIа зе хиннадале, укх шера 100 эзар сома пайда бе лаьрхIад. Коллектива болх тоабе малагIча таронаша карагIдоалийт дувц тахан М. М. Абуева.

Укх фабрике аз къахьега дукха ха я. ТIеххьарча хана Карабулакерча коа тIара оалхазараш леладеча цеха начальник вар. Цигара яр йоацаш Нестеровскен Троицкен кхы а ши цех я тха.

Хьалххе а гуш дар коллектива болх овлангара денз ца хийцача гIулакх хургдоацилга. Эггара хьалха йоакхо йир кулг-кара деча балхашта механизаци яра. Кхыча цехашка йолчул дикагIа я Карабулакера коа тIара оалхазараш леладу помещенеш. Цудухьа Iилман - технически прогресса ларда тIа, эггара хьалха цига доладелар тхо болх эргабаккха. ЦПН-20 марках коа тIара оалхазарашта автоматически доакъар дулла агрегаташ, котамий кIоригашта вакционаци яра уж йолча феца молхаш чухецаш йола аэрозольни установкаш, помещенеш йIоахъяра калорифераш оттайир. ХIаьта малагIа пайда бир цу гIулакхо?

Яьча денз пхиъ, тIаккха пхийтта, тIеххьара ткъаь пхийтта ди даьлча — лазарашта духьала кхозза молхаш тоха еза котама кIоригашта. Хьалха из болх массаза бу хIара котама кIорига къаьстта маха тоха безаш хулар, 12—15 саго кIезигагIа дале диъ ди а доадеш. ТIехьаудаш хьалувцаш уж кIаьд а йора, хIаьта бе йоахкаеш бедарах толха а йора. Из бахьан долаш молхаш техачул тIехьагIа метта ца йоагIаш диъ-пхи ди доаккхар цар, леш моттигаш а хулар. ХIанз аэрозольни установкашца из болх беш, цкъа-дале, вакцинаци яра эггара дукхагIа 30 минут мара йоаяц, шозлагIа-дале, лувца езаш а хилац. Цул совгIа, из гIулакх чакхданккхара цхьа саг мара а эшац.

Пхе минутал дукхагIа ха йоаяц хIанз хIара корпусе коа тIарча оалхазарашта доакъар диллара а. ХIаьта из болх кулг-кара беш юкъера лаьрхIача сахьат ха йоайора массехк саго.

Цу тайпара механизаци юкъейоалаьчул тIехьагIа 20 эзар кIорига доал дара ши оператор мара эшац, хьалха 14—15 саг эшаш хиннача. Коа тIара оалхазараш кхедарга дIадодар дикка лохде, болх коллективни подрядах вIаштIехьбаккха таро елар цу дерригне.

Иштта къахьега баьлча хьадеш долчунцара безам къаьстта лакхбеннаб наьха. Цунца цхьана тоалуш да цар хьоахамаш. Масала, хьалха шера юкъера лаьрхIача 60 процент кIоригаш йовра Карабулакерча цехе. Соахка 20 процент мара йовизар. ХIаьта карара шу доладеннача хана денз 12 процент мара тIераяьннац.

Дикка дукхагIа да тIеххьарча хана оалхазарашта тIакхета дулх а. ЦхьайттагагIа пятилетка йолалуш дийнахьен буси хIара оалхазара 4.8 грамм тIакхетийташ хиннаяле, соахка — 12 грамм. Укх шера из цифра 14 граммага дIакхаьчай. Из хьокхам кхы а лакхагIа ба Карабулакерча операторий Гелогаевн Кхокхийи Базилевич Раисан. Цар шинне лелаеча 20 эзар котамий кIоригех хIаранена 18 грамм совгIа дулх тIакхет.

Къахьегарга хьежжа даха доаккха ахча а. Масала, Раисанен Кхокхийнен авансах тийннача хIара сома 2.42 сом делар укх шера, соахка баьча балха итогех.

Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха доагIаш. 1982 шера 20.6 доакъара единица дIайохийтар фабрике цхьа центнер дулх даккхарга, хIаьта соахка 5.5 доакъара единицах мара пайда эцанзар.

Йоакхо йир боахаме производственни участкашта керте гIулакх дика ховш бола нах дIаоттабара а. Карабулакерчен Нестеровскерчен цехашта кулгалдеш ба лакхера дешар дийна специалисташ коммунисташ Исаев ТIахIирн Масаев Баудини. Хьадечох дог лазаш дукха мугIарера болхлой а ба. Масала, лакхе цIераш яьха операторий Гелогаева Кхокха, Базилевич Раиса, Загинова Елена, Картоева Мадина, механизмашка хьожаш вола слесарь Плиев Аюп, дуккха кхыбараш.

Укх шера болх во бац тха коллективо. Ах шера план 270 тонн йолаш, 1 июль хьатIакхоачаш 337 тонн дулх дIаденнад паччахьалкхенна. ХIаьта шера план Конституци тIаийцача дийнахьа — 7 октябре е лерхI оаха.

ДIабахача ялх бетта 161 эзар сом зе хилар боахама. Планах лаьрхIар 300 эзар сом дале а иззал зе хилар чIоагIа новкъа да тхона. ХIаьта иштта из нийсделар февраль бетта денз апрель бутт юкъекхаччалца электроэнерги каст-каста дIайоаккхаш хиннадаь. Ток йоацаш калорифераша болх ца беш помещенеш шелъяларах цамогаш хулар кIоригаш. Из бахьан долаш уж дукха тIера а яьлар цу хана.

Кхы а цхьа хIама да. Масала, хIара бройлера 75 дийнахьа лелайича дулха дIаяла йиш йолаш эша дозал тIакхет. Цхьабакъда, шелал кхийтта цамогаш хиначох 90 ди деза. Иштта праш геттара дукха яр Iай. бIаьсти яьхарашта юкъе.

Карабулаке санна механизаци а еш, котамаш долаеча шин корпуса - реконструкци яьй оаха укх деношка Троицкерча цехе. Цул тIехьагIа, цига болх береш коллективни подрядах къахьега раьза хилар. Цу гIулакхо шу чакхдалехьа, кIезигагIа дале а, 60 эзар сома пайда бергба. ДIадахача ех шера хинна зе метта а оттадеш, кхы тIа иззал пайда бергхиларах теш Карабулакерча цеха болхлой а.

Нестеровскера цех цхьаккха механизаци йоацаш а къаьна а я. Цудухьа подрядах болх белга цига юкъедоаладарах хIанз дувца эшаш а дац. Троицкерча кхы а шин корпуса. Iилман - технически прогрессо дIа ма деххара укх шера реконструкци а яь, тоаде доладергда оаха цигара балха хьалаш. Къаьначарех ши помещени йоха а яь, царна метта кердаяраш хьаергья, эша механизаци а еш.

Цул совгIа, тха болх кхыча нахах тийша хургбоацаш, бройлераш лелаю помещенеш йIоахъяра тхоай котельни е лаьрхIад оаха Карабулаке.

**Дийцар дIаяздаьр
М. ХАМАТХАНОВ.**

Йоакхо яц

Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-7 керттера кхо участок В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе Г-43-107 яха керда установка хьалъеча болх беш я.

Вай ювцача гIишлон объекте хIанзлехьа ши миллион совгIа сома маьха монтажни балхаш лаьд цар. Цу масало хьагойт кхаь участко толаме къахьегаш хилар. ХIаьта царна юкъе хьалхле лелаеш хьайоагIа воккхагIвола прораб Арсаханов Хас-Мухьмад керте латта № 3 йола участок. Овлангара денз шиЙ болх бовзаш вола специалист а дика организатор а хиларах тарра, цун дика вIаштIехьдоал производствана дукхагIа пайда лургболча тайпара болхлой дIа-хьа нийсбе а уж толамаш дахара оарцагIбаха а. шоайла кхотабе.

ХIанз хьалъеш латтача Г-43-107 яхача установка бетонаца кIалхара кIийле киiч а еш, аьшкабетонни колоннашта монтаж еш я № 3 йолча участкера Кузнецов Лев Александровича кулгалду толашагIйола комплексни бригада. Цу атта боацача балха тIа лакха хьокхамаш гойташ хьабоагIача цхьабарий цIераш яха безам ба. Уж ба шоай дийнахьара норма 130—140 процент кхоачашъеш бола плотник Гурбик Александр, бетонщикаш Идигова Халипати, Арзуев Абуязити, слесарь - монтажник Битюк Анатолий, кхыбараш.

Цхьабакъда, доккхагIдола дехкараш тIаийца къахьегача гIишлонхошта новкъарле еш дола кхоачамбоацараш нийслу укхаза. Царех лаьрхIа деза йоккхача гIишлон объекте аьшкабетонни конструкцеш, турбаш, кхыйола материал Iойоассаяра лаьрххIа моттиг ца хилар. Цу лоадам боацаш да аьнна хетача гIулакхо гIишлонхой болх каст-каста юкъагIбоах.

Иштта, гIишлонхошта лаьрхIа йола столови хIанз а хьалъяь яланза хиларах гаьнна завода столове ухаш балха ха йоаю цар. Кхыметтел болхлошта кулг-юхь дила умывальникаш яц селлара йоккхача объекте. Цхьаккха тайпа лостам боацаш бебашха ца хеташ дIаовттаяь латт гIишлонхой бытовкаш-вагончикаш а.

Теркам а ца беш уж тайпа кхоачамбоацараш гучадувлийташ хилча наьха балхах дог эккх. Цудухьа, ма хулла дукхагIа цар йоакхо е хьажа беза кулгалхой.

Укхаза белгалдаккха деза СМУ-7 общественни организацеша укх тIеххьарча хана къахьегамхошта юкъе цхьаккха тайпа болх ца беш хилар. Из бакъду цига болх беча комплексни итт бригадана юкъе социалистически яхь вIаштIехьа ца яккхаро а иштта болхлой дикагIа къахьегара тIахьехаш а шоаш хьалъеча установка лоархIам бовзийташ а дола лозунгаш е плакаташ ца хиларо.

М. БАРАХОЕВ.

Доазол дехьара

ЧЕХОСЛОВАКИ. 60-ча шерашта юкъе болх бе йолаенна Витава-тIара-Кралупи яхача городера синтетически каучука завод хьалъяьй Советски Союзо технически новкъостал а деш. ХIанз ЧССР йоккхача химе керттерчарех цхьа предприяти я из. Завода коллективо декхар тIаийцад шера кхаь дийнахьа кхояьча бийдален энерген чотах болх бе. Из декхар цо кхоачашдеш хилара тешал ду. укх шера хьалхарча ялх бетта производствага дIадодар дикка кIезигдаь хиларо. Къахьегама овсарле лакхъеннай.

СУРТА ТIА: предприяте цхьан цехе.

ЧТК сурт — ТАСС.

Военни эксперта хетар

Барт бе раьза хIана дац НАТО мехкаш?

1983 шера июне денз Малхбузен оагIонгара жоп довцаш венски форума истола тIа улл Варшавски Договора мехкаша юкъейоалаь «Юкъерча Европе вIаци герзацщара низаши герзаши кIезигдарахи цунца дувзаденна чакхдоахача гIулакхехи барт барах» йола проект. Хьалххехьа переговорашка лийрхIачунга, юххера хьаху-лар — НАТО-и Варшавски Договора Организацен герзащца кийчлаь низаш цхьатаррарча боараме — хIара оагIон 900 эзар саг, царна юкъе лаьттара эскараш 700 эзар саг волаш хургдолаш кIезигде лаьрхIа да из документ.

Цо фу лу венски переговорашта? Цо никъ хьабелл цу районе оагIоний эскарий дукхал дувца ца дезаш барт бара. Уж дувцилга эшаш а дац, хIана аьлча кIезигделга чакхдоаккх оагIонаша вокх оагIон иззал герзащца кийчдаь низащ да яхар теркал ца деш, хIаьта, тешам боллаш, цо Iалащду лоацача ханашка шинна оагIонна мегаргболаш барт белга.

ХIанз хIара оагIоно ше къоастаду вIаши бийца цхьатаррара коллективни боарам хилийтара ший эскараш мел кIезигде деза. Переговорий доакъашхошта цо таро лу цхьаькха — хьани мели кIезигде деза яха дош къоастаде, вешта аьлча аттача доаккх шинна а союза эскараш кIезигдара боарамех дола дош къоастаделга. Цунна тIатоха йиш я, социалистически мехкий июньски инициатива герзаш кIезигдар (эскараш кIезигде лерхI штатех царга долча герзащцен тIема техникацен цхьана) санна дола лоархIаме дош къоастаде новкъостал делга а.

Барт бара проекта тIа я Юкъерча Европе эскараши герзаши кIезигдарца дувзаденна долча тIахьожаматохкама гIулакхех йола предложенеш а. КIезигдара чулоацамаи боарамаи жоп луши лоацделга чакхдаккхара а кIезигдаьчул тIехьагIа шинна группировка юхедусача герзашца кийчдаьча низий боарама а тIахьожам тешшаме лоаттабелга Iалашдеш я цу гIулакхий комплекс. ВIаши мегаргболаш барт бара наькъа тIара малхбузерчар шоллагIа духьале дIаяккхара дола хьал хьакхоллаш НАТО мехкашта накъадахад цу деша социалистически мехкаш.

Цхьан дешаца аьлча, социалистически паччахьалкхенаша кIезига даьдац Вене прогресс хилийтара. Цхьан хана из харцадацар малхбузерча викалаша а переговорашкен прессен Варшавски Договора мехкий барт бара проект «тупикера переговораш меттахьа яхара тIадерзадаь компромиссни документ хилар», «Малхбузен позицена накъайоагIаш проект хилар», «сиххен толамен переговораш йистехьа гIодеш» из хилар белгал а доахаш. Цхьабакъда, из дерригахабарах дар. гIулакхашка диллача Малхбузен бехка наьрраъялийтай Вене барт бара хинна аргIанара таро. кхы а вогIа да шоай дIадахача шера апрелерча предлоожененща НАТО мехкаша венски переговраш гаьнна тIехьашка кховсар.

Европейски кхерамзле чIоагIъяра йоакхо еши герз Iоаделга соцадара тIехьа латташи долча социалистически мехкаша 1985 шера 14 феврале цхьаькха аргIанара компромиссни гIа баьккхаб НАТО мехкашта накъа. Цар предложени еннай венски переговорашка дакъа лоацарий низ тIаберзабе юххьанца алхха советски а американски а лаьттарча эскарий цхьадола доакъош кIезигдарай цул тIехьагIарча шин шера Юкъерча Европе герзашца кийчдаьча низийн герзийн боарам лакх ца барай.

Социалистически мехкаша чакхдаха яха гIулакхаш нийсен кхоачашде йиш йолаши да, хIана аьлча нийсхони цхьатаррарча кхерамзлени принципа ларда тIа уж доландаь, уж чакхдахаро цхьанна а оагIон хьашташ толха ца дундаь. Союзий тIема боарам лохбара процесс дIайолаелча цо белгала новкъостал дергдар дунен халкъашта юкъера атмосфера тоаяра, наха дIагойтаргдар венски переговорий беррига доакъашхой цIенхаштта уйла йолаш хилар. Из предложени а Малхбузено хIанзалца дIатIаэцац.

Хаттар отт, хIана дац НАТО мехкашта барт бе? Вай предложенешка фуд уж «раьза боацаш»?

Хьаэцаргда вай, масала, СССР-и США-и лаьттара эскараш хьалхарчо 20-и шоллагIчо 13-и эзар саг кIезигделга. ХьалхагIа эскараш а герзаш а кIезигде дезараш уж ши мохк хилар, кIезигде дезараш лаьттара эскараш хилар хьалххехьа дийца шаккхе а оагIоно могадаь да, уж кIезигде порядок а къоастаяьй — шоай герз а тIема техника а тIехь тIема доакъоши итт процентага кхоачаш къаьст - къаьста бIухойн. Иштта къоастадаьд СССР-ен США-и кIезигдеш дола эскараш дIаарадахара дош а — къама доазонашта чухьнахьа уж дахеи НРБ, ВНР, СРР, хIаьта иштта Итале, Норвеге, Дане, Греце, Турце кхерамзленна новкъа хургдоацача уж дIаоттадеи дезаш лаьрхIад. Деррига а хьалххехьа дийца шаккхе а оагIув раьза йолаш да, хIаьта, а Малхбузе раьза яц барт бе. ХIанад из ишта? Цу хаттара дола жоп да 1986 финансови шерарча тIема бюджетах США тIема министра К. Уайнбергера укх шера 4 феврале конгресса яьча доклада тIа, цо духхьал хьайоах «хIанзара администраци Европерча США герзашца кийчдаьча низашта доазув оттадараи уж кIезигдараи духьала хиларах». Из бакъда, 1976 шерагара 1984 шерага кхаччалца йолча хана ФРГ-ера (эскараш кIезигде лерхIача районе) американски эскараш 41 эзар саг тIакхийтта хилар гойташ долча статистически таьрахьаша, из тенденци дIахохьош а я.

ХIаьта мишта тIаэп НАТО мехкаша Юкъерча Европе герзашца кийчдаьча низийн герзийн боарам дIахо лакх ца бар? ШайтIа ладанах санна уд уж цох. ХIана? Жоп лоаца да — уж кхер доазув оттаде, хIана аьлча цо духьале ю герзашта модернизаци ярам уж Iоадараи йола цар планаши программаши вахаре чакхйоахача. Хьожаргда вай бакъдарашка. ДIадаха шу чакхдоалаш Къулбаседаатлантически блока лакхерча органо тIаэц иштта оалаш йола «Роджерса план». Цун чулоацам латт укх гаргагIарча хана блока мехкашка керда герз («кхоанена герз», «хьаькъале герз») хьадарах — шоаш лостам эцаш йола ракеташ, чIоагIа хIама дохадеши хьожаьча нийса дIакхеташи йола комплексаш, кхыйола хIамаш. Укх шера июне Вене переговорий 36-гIа раунд яр, хIаьта цу хана Лиссабоне ер бIаьшере чакхъяллалца йолча хана герз Iоадара планаш кийчъеш бар атлантически стратегаш. ГаргагIара ханаш лаьрхIача НАТО членаша — мехкаша 1989 шу хьатIакхоачаш герз Iоаделга лакхде лерхI танкаш 7 процент, тIема самолеташ — 22 процент, танкашта духьалара герз — 40 процент.

ФРГ «КIайча книжка — 85 хьагойтачох 1985 —1997 шерашка «Першинг-1 А» яха 72 ракета «Першинг-1 В» ракеташ еш эргаяккха лаьрхIад, лоацчача хана царех «Першинг-2» хьае йиш хургйолаш — хьалха тIом дIаболабара лаьрхIа герз да из. Бундесвера залпах лелха 200 реактивни системаш, 300 155-мм йола шоаш лела гаубицаш яла, «Леопард» яхача танкашца, дукхача гIулакхашта лаьрхIа йолча «Торнадо» оалача самолеташца бундесвер Iалашъелга чакхдаккха лерхIаш планаш я.

Герз Iоадара натовски тIема программаши планаши — уж бахьан долаш да герз Iоаделга соцадарах йола вай предложени Малхбузено «тIа ца эцилга». Вене нийсхони цхьатаррарча кхерамзлени принципах барт бе раьза ца хилар нийса лархIа гIерташ США-аси НАТО-рча цар новкъостащи мелла чIоагIа пропагандистски гIар айяьяле а, кхетош да цаI — переговораш шоашкахьа совле яккхара планаш къайлаяхара йолча керхьена мара цар ца лелаелга.

**Полковник С. ВИЛКОВ.
(АПН).**

Лондонерча колониальни правленена духьала дукха нах арабовларца белгалдаьккхар Ольстера граждански бокъонашта тIехьа къовсам лоаттабераша провинце суде дош дувцанза нах набахта чу бехкилга юкъедоаладаь 14 шу дизар. АП агентствос хоам бечох, Лондоне манифестанташтен полиценен юкъе вIашэгIлатараш хиннад. Човнаш хинна нах а ба (сурта тIа).

Цу репрессивни законех, Ольстера ваха моллагIа саг, кIеззига дегабуам барах, цкъаза алхха английски спецслужбай агента полице сотрудника, е маьхах оттаваьча саго тешал дича, йIаьхкача хана соцаве йиш я. Официальни Лондон гIерт из деррига, Къулбаседерча Ирланде «порядоки сатеми хилийтара» «кхерамзлен низаша» «террористашта» духьала леладу гIулакхаш да, ала. Цхьабакъда, цу тайпара къамаьлаш вIашагIкхеташ дац харцгIулакхашта духьала къовсам лоаттабарца. Иштта оалаш дола Лондонера «духхьал доал дара» духьала барашта къиза таIазар делга къайладахьа гIерташ дувца хабараш да уж.

АП телесурт — ТАСС.

ЗУЛАМЕЧА ПОЛИТИКА ДОАКЪАШХОЙ

Ливански палестински халкъа лазар а тIалатта Iазап а чIоагIа новкъадолаш дега Iаткъ зулами из дераши гоама болча наха. Сона хьалхашка дада даьха дукха сурташ: цар тIа да дохадаь гувнаш хинна нах чубаьха цIеноши больницаши, автомобилий сийтта еха а яьга а кузоваш, яьга кIор тIабоалла латаш хинна гаьнаш, бокхийча наьха, кхалнаьха, берий декъий. Из деррига а американо-израильски гIаьро лаь хIама да. Агрессорий бехкагIа Ливане вийнав 200 эзар совгIа саг. Эзараш дола цIенош дохадаьд, бIаьш эзараш бола нах чубаха цIа доацаш бисаб, шоай даьхене гобоахаш лелабеча эттаб. Даь экономически зе итташ миллиардаш доллараш мах болаш да.

Укх шера июне нийса кхо шу даьннад дукха бала ээача ливански лаьтта израильски захватчикаш чухьийлха. Бакъда, тахан а тIехьа етташ я йоккхий топаш, дувлаш да герз, Iоух цхьаккха хIамана бехке боацача маьршача наьха цIий. Ливана трагеде бахьан малагIа да?

Американски профессионални политикаша каст-каста дувцаш хоз Iарбий шоаш бехке ба шоашта тIаэттача балийна, яхаш, цу регионе тIом латташ хилара керттера бахьан да бIаьшерашка Iарбашта шоашта юкъе вIаши латта довнаш, йоах. «Гаргарча Малхбоале хьалха а санна хала да исторически бахьанашца хьахинна конфликташ дIаяха» — аьлар США президента Рейгана Далласе республикански парте съезде къамаьл деш. АттагIа да истори бехке дича, Гаргара Малхбоале массаза дIатIаувзача тIема довнашкен халача тIемашкен йоахача дIаяхача заман мухь кIийленна а лувцаш. Бакъда, цу тайпара еча риторически залпаша бакъдолчун оагIув йоае гIерта пропагандистски гIар яккхарал совгIа хIама дац. Бакъда, Гаргарча Малхбоалерча регионера хьал йIаьххача хана чоалханен экхара кхерамен долаш латтилга, хIаьта а цун керттера бахьан американски империализмаи дунен халкъашта юкъерча сионизмаи агрессивни политика я, общинашта юкъера дина тIагIолла дувла довнаш а доацаш. Цар а ду Iарбий дунен цхьоагIонна докхха зе.

Духхьал Израила океана дехьарча из хьаллоацарий бехкагIа машари сатеми боацаш я Гаргарча Малхбоале. Ливане йIаьхъенна авантюра ВIашагIкхийттача Штаташа массе а оагIорахьара тIемаполитически хьаллоацаш Тель-Авива экспансионистски наькъа духхьалара результат я. — ха а хац, довзаш а дац из, яхаш Вашингтоне дувцаш хозе а. Цох тешаргба духхьал политика йовзаш боаца нах. Оашош уйла ел оаш: 1982 шера феврале израильски тIема разведка начальник инарал-майор Егошуа Саги США ваха хилар, цига из цкъа кхийтта ца Iеш дуккхаза вIашагIкхийтта хилар Пентагона викалашца. Зуламе гIулакх кхоачашделга Вашингтонага юкъарчал доацаш могадайтара вахавар из цига. Шерра йоаржаяь агресси йолаяле массехк бутт хьалха океанал дехьаваха хилар хIаьта хинна Израила оборона министр А. Шарон а, «Вашингтон посто» белгалдоаккхаш ма хиллара, цо дIайийцар цу хана США президента Гаргарча Малхбоале лаьрххIа хиннача викалга Ф. Хабибага Ливане чухьелхара планаш. ХIаьта 1967 шера денз зуламе гIулакхаш кхоачашдара израильтянаш хьаллоацаш йолча ЦРУ-на дика довзар Тель-Авива стратегически дагалаттараш. Цудухьа Ливански авантюре американо-израильски партнерство хиннаяц яхаш Вашингтона администраце дувцачох цхьаккха тешавац.

Iарбий лаьтташка гIолла израильски военщина цIераценн турацен чакхйоалача хана, дика кхетадеш да, из тур цунна бе деллар Вашингтон хилар. США ма йий Израила эггара кердагIа дола вай ханара герз тийннар а телар а, цул совгIа из цкъаза израильски экстремисташка кхоач американски эскара регулярни доакъошка а кхачалехьа. «Ливанера палестинцаш боабаь дIабаха Израила ший тIом болабалехьа агресси чакхъяккхара мел эшар кхаьчар цунга», — яхаш белгалдоах США Коммунистически парте заявлене тIа.

ВIашагIкхийттача Штаташа Израила елар Ливана городаши поселкаши йохаяь, Ливанера маьрша нахи Палестине баьхараши боабаь йола Ф-16-и Ф-15-и яха эггара кердагIйола истребителаши бомбардировщикаши. Израильски военщинага йолча ракеташ тIа, фосфорнии кассетнии бомбаш тIа, танкаш тIеи йоккхийча топаш тIеи яздаь латт: «США яь я» яха маьхьар.

Израила Ливане авантюра йолайир Вашингтоно ше финансовии дипломатическии хьаллоацандаь. Сионистски тIема доктринас ши уйла йолаш дувцац «йоккхача цхьан е массехк паччахьалкхено хьал ца лоацаш тIом дIа ма болабе», яхаш. ХIаьта американски империализма оагIорахьара израильски «кераш» чIоагIа хьаллаьцар. Израиль хьахиннача хана денз ВIашагIкхийттача Штаташкара паччахьалкхенгарен къаьст-къаьстача нахагарен гIолла цунга кхаьчар, эггара кIезигагIа лаьрхIача а, 60 миллиард доллар да. Дунен тIа цхьаккха паччахьалкхе, кхыметтел НАТО блокага гIоллара партнераш а, американски монополисташа иштала хьаллаьцац. Рейгана администраце хIанзе а могадаьл 1986 финансови шера Израила 3 миллиард боарам болаш тIема новкъостал делга, хIаьта дукха ха йоацаш кхы тIа 1,5 миллиард де а, аьннад. Къайле йоацаш да финансови инъекцеех дукхагIдола дакъа милитаристски, агрессивни гIулакхашка дIадодаш хилар.

Ерригача дунен халкъашта юкъерча форумашка, совещанешка, ООН Кхерамзлен Совета заседанешка США-с хаддаза политически дипломатически хьаллоац Израила агрессивни никъ, эхь ца хеташ Iарбий халкъий хьашташ, общественни хеташ дар IотеIа а деш. Тель-Авива леладу зуламе гIулакхаш харцахьа да а соцаде деза а, аьнна къамаьл дола ма даллинге, Вашингтоне из лораераш вето оттае болалу. Цкъа Рейгана аьлар, нагахьа санна Израиль ООН-ера дIаяланза ца йоале, цунна тIехьагIоргья США.

Израильски гIаьрен тIема авантюрайн политикана никъ маьршбаьб океана дехьара. Израильски военщина Ливане чухьелхара США интервенции Гаргарча Малхбоале гегемонии оттаяра йолча американо-израильски плана доакъош да. Стратегически партнераш гIийртар Ливана суверенни паччахьалкхе кэмпдэвидски соглашенешта юкъеяхьа, хIаьта цул тIехьагIа Ливанах шоай тIема-политически плацдарм е, духьалъоттара Палестински болам бохабе, Ливански патриотически низаш хIама дергдоацача даха, Гаргарча Малхбоалера кризис къоастаеча юкъе дакъа лоацаргдоацача Сири яккха. Ховш ма дарра, империалистий уж еррига планаш ехар, тахан эхь а долаш дIайода Израиль мехкара, мохк дIалаьца хинна эскар ара а доаккхаш.

Бакъда, Ливанера хьал чоалханен экхара кхерамен да. Вашингтонои Тель-Авиваси пайда эц террора гIулакхаш дара агентурах. Ливанера хьал лертIадалара духьале е гIерт. Цунна дола масал да ЦРУ израильски спецслужбашка вIашагIбелла Бейрута пригороде баь эккхам. Из бахьан долаш 80 саг вийра, 200 сага хала човнаш хилар. Лоацца аьлча, ливански трагеди дIахо йоаш я. Е Израиль а е цун стратегически партнер йола США а гIертац Гаргарча Малхбоале де лерхIа шоай зуламе гIулакхаш дита.

**Виктор БАШКИН.
(АПН).**

Малара духьала—лира къовсам!

БЕХК КУЛГАЛХОЧОА ТІАБУЖ

«Тіехдаьккха малар мелари алкоголизми дІаяккхара де дезарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамо. ше арабаьннача хьалхарча дийнахьа денз чІоагІа новкъостал даьд цхьабола нах маларца був бахара, «мала аз е ма мала» яха проблема дІаяккхара. ДукхагІболча наха гІадбаха тІанйцаб из соцам, цар дика кхетадаьд малар вай вахара юкъера цІендаь дІадаккха дезилга. ХьалхагІа къаракъ доацаш чакх ца йоахаш хинна мероприятеш, хІанз малар доацаш истол кийчдаь хул. Мел кІезига Іа меннадар аьнна, къаракъ, чхьагІар, кхыдола малар массаза а зуламе хиниад. Саг нравственни цІена а низ болаш а хилара, лораша меттел, социологаша а психологаша а яхачох, чІоагІа эшаш хІама да малар вай общества юкъера цІендаь дІадаккхар. ХІаьта менна, веха бІаргавайтар эзделаца доацаш хинна ца Іеш, дегаза хІама а да.

Бакъда, вай мехка «декъа закон» дац. КІезигдаь дале а, деррига дІа ца доаккхаш тикашка дохкаш да малар.

Массанена а дІахайта деза малара тІехьвалар вай нравственностаца, моралаца товргдоацаш а ловргдоацаш а хІама долга. Нах гІаккхетабе боагІа маларо цІаккха а цхьаннена а пайда ца баьлга: сага, халкъа по деш дар доккха зулам да. Сога хьаьттача, вІалла ла мегаргдолаш хІама дац боккхийбараша берашта, молаш боацача наха хьалхашка пелаш ийделга. ХІаьта учреждений, боахамий, производственни, общественни организацей кулгалхошка, малара тІехьвалар вІалла товш хІама дац. Нагахьа санна уж молаш хуле, фу ахь-юхь хургья цар, шоаш кулгалдеча наха юкъера из зуламе гІуланх дІадаккха? Цудухьа, цу оагІорахьара а кулгалхо ше нравственно цІена хила веза. Диканна дІадоладаь из хоза а массанена пайдане а дола хІама хьаллаца дезар кулгалхо ва. Къайле яц кулгалхочун дикадар а во дар а бІарччача коллективага кхоачаш хилар. Нагахьа санна цо-м кІезига мара малацар, из-м зулам долаш хІама дацар, яхаш кулгалхо хуле, малар цІендаь коллектива юкъера дІадоаккхалургдац. Цуморча кулгалхочо цу наха шоашта, вай общества деш дар доккха зе да. Парте а пачхаьалкхено а дІадоладаь дика а беркате а гІулакх юхадеттилга да из. Могаш воацар лораша верзавергва. Бакъда, сога хьаьттача, ше кулгалдеш бараша молар а ца зувш вола кулгалхо цу балха вита мегаргдац. Цунгара доагІар дизза хьа ца дехар нравственно дика доацаш хинна ца Іеш, кхераме а зуламе а хІама да.

Во хІама да маІанах молаш хилар, хІаьта геттара дегаза да кхалнах цу гІулакха тІехьбалар. «Малари» «кхалсаги» яха ши дош шоайла Іалаьмате чІоагІа товш дац. Могашал толхаьь ца Іеш, кхалсага сий доадеш хІама да из. Из ишта долга хІаравар дІакхетавеш болх бойя, вахара юкъера из проблема сихагІа дІаякхха аьттув хургба вай.

Къаракъ ца молаш хила безар-кх аьнна, аз лакхе цІи яьккхараштa тІатоха ловргдар сона летчикаш, шофераш, лораш, хьехархой. Молаш а гІаьли увзаш а болча лораша, хьехархоша деш дола хьехар дІатІаэца а хьаллаца а дукха халагІа хургда унахочунна, кхувшвоагІачоа. Наха Іайха хьехам бой, хьайгара гІалат гуча ма далийта.

Маларца лелабе безаш бола къовсам хала а чоалхане а гІулакх долга кхета а деш, вІалла бахьанаш ца лехаш цІендаь дІадаккха деза къаракъацара хьоашал. Укхаза кхетае йоагІа, дитача дархьогІ бакъахьа, е ца дитача, яхаш шек волаш лелача сага психологически моменташ. Ши духьа дувца а лелабе а йиш йолаш бац къаракъацара къовсам.

ВІалла вицлац сона цкъа поезда чу сайца нийсвенна сай коллега — лор. Іалаьмате чІоагІа хьайзар из сона моладе гІерташ, дукха дийцар цо сога, Іа кІезиг-дукха меннадар аьнна хІама хургдац хьона, яхаш. Аз мала ца тигача Іалаьмате чІоагІа эгІаза а вахар из сона, аз ше ца лоархІаш санна хеташ. Сога хаьттача, цунна эгІазваха везар-м со вар — аз ца моллаше а, сона моладе гІерташ из хилча. Из а из мо оамалаш яраш а эздий нах бац. Аз дувцар-м духхьал маларах хинна а Іац, кхыдар а да из-м ишта. Кхы цхьаькха масал а доаладергда аз. Сона йовзаш йолча цхьан дарбан учреждене кулгалхо нийсвелар соца столични ресторане. Малар юкъе а доацаш лаара заказ дир цо. Фу къонах ва из ресторане а вена, бІаь грамм а ца молаш дІаводар аьнна, футтар вир из официанткас. Цунах ца воалаш хьайийхар цо из даькъаза бІаь грамм. ХІаьта цул тІехьагІа са хиллалца Іазап эзар цо, язва хьа а хьайна...

Эггара хьалха маларцара къовсам хьаллаца безараш психиатораш - наркологаш ба. Къаракъацара нах бувбоахаш массаза а оарцагІбаьнна лела безараш уж ба. Халахете а, тхона юкъе а кІезига бац молаш бараш. Бакъда, тахан бувцаргбац аз уж. Цу даькъе тхоашта юкъе кІезига дувцац оаха. Бокъаллар аьлча, из пайда боацаш диса а дисац.

Къаракъ меларашца къовсам лоаттабеш боаца кулгалхой бехктокхаме ознлга белгалдаьд КПСС ЦК тІайийцача соцамо. Цу даькъе, из соцам бизза чакхбаккхара кхоачашде деза декхараш а лаха деза наькъаш а къоастадича бакъахьа да. Сона бакъахьа хетар цаІ шоллагІчоа тара йола пропагандистски статьяш газеташ тІа а ца етташ, маларца къовсам лоаттабара дола законодательство хьаллоацаш боацача кулгалхошта даь таІазар, цу наьха цІераш, цар болх бу сводкаш каст-каста газеташ тІа араювларе. Из болх дикагІа дІабахьара дикка новкъостал дергдар наха болх беча моттигашка рейдаш дукхагІа чакхйоахаре. Иштта рейдаш еш хилча, цига гучабаргбар, менна балха баьхка болхлой, тайп-тайпарча звеньяй кулгалхой. Из де тоъам бар телефон а кхы мел эшар а долаш йола цхьа санитарни машица хилча. ТІаккха массанахьа аха таро хургьяр специалистий. Вай республика цхьайолча предприятешка уж тайпа медицински хьажараш чакхдаьхад наркологически службас, шоаща цу боахамий общественни организацей а администраце а викалаш болаш. Цу даькъе хІанз кІезиг-дукха Іоаяь опыт я. Цигга, шоай балха моттиге, менна болаш гучабаьннарех дукхагІбараш наркологически гІо эшаш бар. Цхьайолча предприятешка, заводашка чІоагІа духьала ба цу тайпарча хьажараштa, наьха сий доадеш хІама да из, яхаш. Грозерча эггара йоккхагІчарех цаІ йолча «Красный молот» завода коллективо собрани а яь чІоагІдаьд уж рейдаш яра гІулакх. Тіехдаьккха къаракъ молаш бараш юхатохара а дисциплина тоаяра а цунах доккха беркат даьннад. Иштта, закон а хинна дІаэттад из гІулакх «Грознефть» объединенена чуйоагІача Октябрьски технологически транспорта управлене а. Укхаза а менна гучабаьнараштa юкъерча нахах 62 процент бараш наркологически дарба эшаш бар. Уж тайпа рейдаш хІанз Іалаьмате чІоагІа эшаш хиларах дувца дезац, аьнна хет сона. Тіехдаьккха малар мелари алкоголизми дІаяккхарах дола Закон дизза кхоачашдара, массанахьа гучабаха беза малара тІакхувшбараш. ДукхагІча даькъе рейдашта духьала ба къаракъаца чІоагІагІа хьоашал дараш. Кхы мел дар дІадаьккхача а, шин унахцІено миштай хара а, дика хІама ма дий медикаша дер-м. Цига гучадоал сагах доахкаш дола тайп-тайпара лазараш, масала: гипертонически лазар, сахарни диабет, кхыдараш. Цудухьа кулгалхой а общественни организацеш а оарцагІа яла еза вай обществана юкъера малар цІендаь дІадаккхара. Из эш вай тІакхувшйолча тІехьенна, вай гІозача кхоаненна.

М. ДАЛЬСАЕВ,
республика керттера нарколог.

СПОРТ

Салтий хила Іомалуш ба

Кагирхоша эскаре гІулакх дергдолаш кийчбеча лоархІаме моттиг дІалоац физически культура. Хургболча тІемахошта низ, денал лу, кадай хІаман зембаккха, сихха реакци хила, чоалхане хьалаш эттача воха ца вохаш хила Іомаву цо.

Цудухьа, Заводской районе чІоагІа раьза а болаш тІанйцар «Даьхе лорае кийча хила» яхача девизагІа кагирхой спортивни цІей чакхдаккхара физкультурно-унахцІенон шоатта ден (ФОС) штаба енна предложени.

Из цІей дІадоладалехьа тха вІашагІкхетар хилар Заводской района военкомата комсомольски организацешта эскаре гІулакх де болха кагирхой кийчбеча гІона комитета председателаца запасерча эпсарца Кузнецов Михаил Яковлевичаца.

— Тха комитете лаьрххІа цу гІулакха вІашагІа а елла секци я болх беш, — йоах Михаил Яковлевича. — Цунна кулгалдеш ва запасера эпсар Стрельцов Александр Абрамович.

Цу секце членаша дукха болх бу школашка, профессионально-технически училищашка, мехкдаьтта техникуме дешача, иштта предприятешка къахьегача кагирхой тІема-патриотически кхетам лакхача боараме хилийтара. ХІаьта цар дер зехьа довц. Масала, №№ 21, 58 йолча школай мехкдаьтта техникуман выпусникаш тІехдика кийчбий эскаре гІулакх де бохийт.

Иштта боккха теркам тІабохийт оаха дика традицеш ларде а лувцаш, уж хьалхехбара. Цу даькъе кагирхошта юкъе дукха пайдане болх бу тІема ветеранаша, хІанз запасерча эпсараша С. Л. Гавриковa, М. А. Чуманха, Д. Б. Коробкина, В. Г. Степанова, кхыбараша. Уж каст-каста школашка, училищашка, предприятешка хьоашалгІа хул.

...Кагирхошта хьалхашка оттаяь программа атта яцар — 100 метр дистанце бовда, тІаккха турника тІа хьалъийвала, гаьнал граната кхосса, пневматически хьисапе топ кхувса. Из дар — салтечоа керттера ха эшар.

Вай ювцача чоалханерча программа хала хилар дувзаденнадар салоІа ха къоаста ца ярца. Масала, цу спортивни яхьа доакъашхо 100 метр дистанци веддав алалехьа, турника тІа вала везаш хулар.

100 метр веддача эггара толашагІа хилар Балыков Сергей. Из волейболаца доттагІал долаш хиларах дикача спортивни форме вар.

ТЭЦ-2 коллективера контрольно-измерительни приборий слесара Гудиев Геннаде 62 метр гаьна граната а кхесса, хьалхара моттиг яьккхар. Цу хьонхама гаргава пхьанкена магазар.

ЦІенхаштта, эскаре гІулакх де ваха кийчлуш вола Геннадий хІанз тІатеІІа тІема литература дешаш а спортаца доттагІал леладеш а ва.

Пневматически топ кхувсача шинне абсолютни хьонхам гойтар — 50 очко а йоакхаш. Уж бар № 2 йолча ПТУ дешархо Дакаев Руслани хІанз № 28 йола училище деша ваха кийчлуш вола Курбанов Мувсаи.

СУРТА ТІА: цІей деэдераштa юкъерча кагирхошца къамаьл деш ва Заводской района военком В. Коржевский.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Хи тІара яхьаш

Вай республике чакхдоахача физкультурно-унахцІенон шоатта денна цхьаькха спортивни мероприяти тІакхийтай — нек дар.

ДІадахача шоатта дийнахьа «Садко» яхача бассейне нек дарах хьалхара моттиг яккхара шоайла яхье баьннабар Грозненски пассажирски транспорта производственни объединене, трамвайно-троллейбусни управлене, универмага, «Торггастроном», «Торгодежда» яхача база физкультурникаш.

Эггара дукхагІа спортсменаш юкъе боагІаш яр универмага вІашагІтеха маІача наьха команда. Уж цу яхье толашагІа а хилар.

100 метр дистанце тІа маІача наха юкъе ше-ше хьалха валара яьржача яхье хийцца котваьлар универмага грузчик Абубакаров Висхаджи. 50 метр дистанце тІа кхалнаха юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Торгодежда» яхача база товароведа Даниленко Ольгас.

Т. ДИКАЕВ.

Боарам— 405 килограмм

Быдгош яхача польски городе социалистически мехкий доттагІлен эскарий чотах штанга айяра яхьаш чакхъяьннай. Пхе дийнахьа лаьттача къовсаме дакъа доацаш хиннав 150 атлет. Царна юкъе хиннав дунеи халкъаштa юкъера мастер, Советски Эскара эпсар, СССР кубок лелаеш вола вай мехкахо Руслан Балаев. Рывок еча хана 180 килограмми толчок еча хана 225 килограмми айяьй цо, шийца яхье баьннача атлетел кот а ваьнна в.

Ала дезаш да, цо баьккха толам европейски чемпионате гойтача боарамал лакхагІа болга. Штанга айеш тІехдика техника гойтарах къаьстта приз а еннай вай мехкахочоа. ХІанз Р. Балаев цуй тренераца Н. А. Осташкоца Чехословаке хургйолча яхьашта кийчо еш ва.

Т. СОКОЛОВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТІА

«ВАРИАНТ «ЗОМБИ»

Московски кинематографисташа даьккха ер приключенчески фильм политически детектив я. Цун сюжета ларде дижад психологически герзаца деррига дуне карадерзаде аьнна хьайза неофашистий тоаба йохаяр. Неофашисташа дагалаьцар да уйла е йиш йоацаш сагах робот елга.

Цига дувцар фантастика яле а, цу кинокартинас айераш бокъонца ира проблемаш я: тІом хьарах бола кхерам, фашистий мугІараш юхадийилуш хилар, Іилман карагІдаьнна дика мел дар сага духьалдоаккхаш долга. ХІанз дуне кхерамеча жІака тІа латт, йоах фильма автораша.

Наумов Вячеслава сценарех картина даьккхад режиссера Егоров Евгене. Сурт-сибаташ кхоллаш ба актераш Ливанов Аристарх, Ножкин Михаил, Гусев Юрий, Ивченко Валерий, кхыбараш.

«ВАХАРА КХЕРАМА»

Комедийни жанр езачарна дезалургдолаш да «Вахара кхерама» яха «Мосфильме» даьккха керда фильм - комеди. Цун шиь бахьанаш а да. Из чІоагІа сакъердаме да. Из даьккхад комедийни жанре вовзаш волча кинорежиссера Гайдай Леонида. Цига дакъа лоац комедийни актераша Куравлёв Леонида, Вицин Георге, Филиппов Сергеяс, Брондуков Борислава, Удовиченко Ларисас.

Фильме мел хула сакъердаме хІама нийслу снабжене управлене болх беш волча Молодцов Спартак Ивановичаца.

«Вахара кхерама» яхар Гайдай Леонида йийтталагІа йола комеди я. Фильма керттера тема — граждански бехктокхам.

Музыка язъяьй композитора, Ленински комсомола преме лауреата Дунаевский Максима.

«КАЛЬМАНА ЗАГАДКА»

Венгерски а московски а кинематографисташа оттадаьд из музыкальни кинокартина. Цо дувц гІорваьннача венгерски композитора Имре Кальмана вахара а кхоллама а наькъах. Вайна массанена Кальман дика вовз, цо язъяьча «Сильва», «Марица», «Принцесса цирка», «Баядера» яхача опереттех.

Фильма сценарий язъяьр ва советски йоазонхо а кинодраматург а Юрий Нагибин. Из вайна дика вовз цун сценарех даьхача «Председатель», «Кхалнаьха паччахьалкхе», «Директор», «Дерсу Узала» яхача а, кхыча а фильмаех.

«АЬРЗЕЧО КАТОХАР»

Укх румынски фильмо дувцар саг вувш хиннача зуламах да. Цо йоашх чоалхане проблемаш: наьха эхь-эздел, тийшаболх, бакъдар - доацар.

...Массанена везаш а массане лоархІаш а волча лора Думитриу машина тІаккхет къонача йоІа. Чухьежача цхьаккха документ а корадагІац йоІагара. Из хоатташ а лохаш а цхьа саг а вац. Экспертизо хьахьокх Думитриу машина тІаккхеталехьа из йоІ енна хиннилга...

В. КОВАЛЕВА.

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1985—1986 дешара шера дешархой деша дІачуэцилга дІахойт.

Укх профессеех:

Мехкдаьттен газа йоаккхача скважинашта эксплуатационни разведочни бурув тохача бурильщика гІонча, 2-гІча разряда электросварщика болх бе а ховргдолаш.

Дешара ха — 1—3 шу.

Буровой гІулакх деш вола электромонтер.

Дешара ха — 3 шу.

Электрогазосварщик.

Дешара ха — 3 шу.

Слесарь-авторемонтник.

Дешара ха — 1—3 шу.

Химически анализа лаборант (мехкарий).

Дешара ха — 3 шу.

Топограф-геодезист.

Дешара ха — 3 шу.

Мехкдаьтта дакхара оператор.

Дешара ха — 3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъяьккха кагий нахи мехкарийи, эскарера цІабаьхка бІухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединена кадраш. Деша багІача хана дешархой Іалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачаца, учебникашца, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъерча алапех 50 процент ахча кара дІател. Училище деша вагІаш яьккха ха къахьегама стажаца дІалоархІ. Дешар хьехаш ба юкъера - технически лакхерен образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дІалуш йола экзаменаш толаме дІаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долеи профессегІа квалификаци енна долеи диплом дІалу.

Училище чакхъяьккхараш специальностагІа болх бе хьожабу город Грозне. Деша отта безам болчо училище хьачулу директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийша хилара тешал, вахача моттигера справка, ваь ха тІайола тешал е паспорт, 6 фотокарточка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуйиду хІара денна 8 сахьат дьалча денз 16 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1985 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагІий! Тха училище деша дувла!

Из чакхъяьккхачул тІехьагІа оашош хержача специальностагІа йоккха говзал йола болхлой хургда шоах, хІаьта юкъера образовани а хургья шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача из соцача кхаччалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Циклон» яхача документальни телефильма премьера.
8.55 — «Миорица» яхача молдавски музыкан халхарей ансамбла концерт.
9.20 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».
10.20 — «Гобеи Хинганеи гІолла». Художественни фильм. 1-гІа сери.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Социалистически мехкий документальни фильмаш: «Сириус—вошалла седкъа» («Укркинохроника»), «Польсии Халкъа Республика городашка гІолла» (ПНР), «ЗІамига некаччаш» (СРР).
15.35 — «Призвание». Ю. А. Гагарина цІерагІча № 10 йолча Любереции СПТУ юртарча машинашъерий кадраш кийчъярах.
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «Сигалеи, лаьттеи, форда тІеи».
16.40 — СССР Паччахьалкхен академически симфонически оркестра концерт. Солист — В. Репин.
17.45 — Дешара шу долалуш. СССР Лакхехьарчеи юкъерча специальни дешара министра Г. А. Ягодина выступлени.
18.50 — Аграрно - промышленни комплекс. Проблемаши перспективаши. ТІехьадусача боахамаша экономика хьалъяйяра Новомосковски РАПО беча балха опытах. 4-гІа передача.
18.30 — Езача атлетиках йола дунен чемпионат. Швецера передача.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Дунеи кагирхойи».
19.35 — «Гобеи Хинганеи гІолла». Художественни фильм. 2-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола дунен чемпионат. Юниораш. СССР сборни — Канада сборни. 2-гІа тайм. Минскера передача.
22.20 — «Тахан дунен тІа».
22.35 — «Нахи форди». Эстради илле дунен халкъашта юкъера фестиваль. ГДР-ера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.20 — «Зонх бола сахьат». Документальни фильм.
8.40 — «Дош тахнар». Художественни телефильм (Венгри).
10.00 — «Буратино выставна».
10.30 — «Ноазой школа».
11.00 — Мультфильмаш: «Шапка - невидимка», «Мичахьа вайнав сона из?», «Кроти транзистори».
11.30 — Н. А. Римский-Корсакова музыка.
12.30 — Волгоградски телевидене студе программа.
13.25 — Испански мотт.
13.55 — «Карпаташкара цІей». Фильм-концерт.
14.25 — «ЦІе эзалг». Субтитраш дола художественни фильм.
15.30 — «Кердадараш».
16.35 — «Хургдолчоа кулг тІадахьар». Документальни фильм.
17.35 — Йоазонхои вахарн, «Лоамий даьгІений проблемаш».
17.50 — «Депутатски гІулакхаш» (гІалгІай меттала).
18.20 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.40 — «Хьувкъам-85». Дошоча хьажкІий говзанчаш» (нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Юниораш. Англе сборни — Мексика сборни. 2-гІа тайм. Бакура трансляци.
19.45 — С. Рахманинова романсаш дІаоал СССР халкъа артистка Е. Образцовас.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Паччахь — пхьид». Мультфильм. 3-гІа дакъа.
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — «Кобыз» яхача документальни телефильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Смятение чувств». Художественни фильм.
22.50 — «Кердадараш».

30 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильмаш: «Дукха хана денз бовзашбараш», «ГІажилг — кІалхарвоахарг».
9.20 — Темброви баяний ансамбла концерт.
9.45 — «Испытане деноша». Документальни телефильм.
10.15 — «Гобеи Хинганеи гІолла». Художественни фильм. 2-гІа сери.
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Традицей тІехьенаш». Документальни телефильм: «Цига, кІор боаккхача шахте...», «Дувна тешаме ба».
15.40 — «Іодина хийла шун, газеи велосипеди» яхача берашта долча художественни телефильма премьера.
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — «Эрсий метта къамаьл».
16.55 — «ТІоарска бургац» яхача клуба приз яккхара.
17.40 — Вьетнама говзанчий искусство.
18.15 — Дешара шу долалуш. СССР просвещене министра С. Г. Щербакова выступлени.
18.30 — Свердловскерча берий филармоне солистий выступлени.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Цхьабартхилар». Тележурнал.
19.30 — «Кердадараш».
19.35 — Стахановски болама 50 шу дизара. «Стаханова ноахал».
20.15 — «Искусствай говзанчий концерт».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама».
23.05 — «Тахан дунен тІа».
23.20 — Езача атлетиках йола дунен чемпионат. Швецера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.20 — «ГІулакхо сага сий доаккх». Документальни фильм.
8.45 — «Смятение чувств». Художественни фильм.
10.00 — Паччахьалкхен преме лауреатаца, СССР АМН член-корреспондентаца, трансплантологей искусственни органийи института директорца В. И. Шумаковца школьникаш вІашагІкхетар.
10.45 — «Цхьан актера театр». В. Яхонтова А. С. Пушкин веш.
11.45 — «Дехка веладалара». Художественни телефильм. 1-гІеи, 2-гІеи сереш.
14.30 — Поэзи. О. Фокина.
14.00 — Английски мотт.
15.00 — ДІалокх ашараш Ростовски электровозоремонтни завода «Калинка» яхача Ленински комсомола преме лауреата халкъа инструментальни оркестра.
15.30 — «Кердадараш».
16.20 — Документальни фильмай программа. «Пропагандиста кхоллама планаш», «Методически совет», «МугІарера моттиг».
17.27 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.50 — «Хьайбаш леладар — ударни фронт». «Пятилетка — ханал хьалха», («Родина» яхача совхоза ферма).
18.20 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.40 — Киножурнал.
18.50 — Шун письмошта жоп лу оаха. НГІАССР просвещене министра С. М. Моетаева выступлени.
19.10 — КПСС XXVII-ча съезда накъадолхаш. Гудермесски района къахьегамхой гІулакхаш планаши.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Паччахь - пхьид». Мультфильм. 4-гІа дакъа.
20.15 — «Шахматни школа».
20.45 — «Сона тІа гаьнаш шерш». Документальни телефильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Карел Готт — «Люцерна» яха концертни залеа (ЧССР).
22.40 — «Кердадараш».

РАДИО

29 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Керда илли довзаргда вайна» (гІалгІай меттала).
11.15 — Берий хьакъехьа боккхий барашта! «Да а воІ а». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — РадиоладувгІархой письмошта жоп лу. Микрофона хьалхашка ва Нохч-ГІалгІай АССР культура министр Киндаров (эрсий меттала).
11.45 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. Социалистически яхье хьалха латт» (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.46 — Ашараш (гІалгІай меттала).
17.30 — «Вай низ доттагІленца ба» (гІалгІай меттала).
17.45 — Атеистически кхетамца кхебечарна бола къахьегама коллектива лоархІам (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — «Къахьегама сагах йола поэма». Ашарий радиопостановка.
17.43 — «ЦІийенна сайре» яхача А. Бокова романацара дакъа.
18.00 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт.

30 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Иллеш доах Дагаев Валида (нохчий меттала).
11.15 — «Къахьегамага хьежжа сийле а я». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
11.30 — «Дог айденна мугІараш». Албакова творчества хьакъехьа йола передача.
11.50 — Реклама (эрсий меттала).
15.15 — «Къона оазаш ен» (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Антикоммунистий бе — ди» (нохчий меттала).
17.31 — Парторганизацешкара отчеташ а хоржамаш а (эрсий меттала).
17.46 — Ашараш (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Фермаш Іанга кийчъю оаха» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Толстой вахаре ашараш.
17.59 — «Дошо брошка» яхача Мусаева романацара дакъа.
18.00 — Нохч-гІалгІай ашарий концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05248. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3885.